

יינו לומר שצריך לשכר זה במועד לפי שאין לו מה יאכל במועד הדיוט אמרי דבי רבי ינאי כל שאינו יכול להוציא מלוא מחט כאחת שרי וכמו שיבאר בסיומן שאחר זה והב"י לא פירש כך וכחז עליו רבי יוסי בר חנינא אמר כל שאינו יכול לכיין אימרא [ב] בשפת חלוקו. ופירש רש"י שאינו יכול לכיין אימרא בשפת חלוקו. שאינו יודע לחתוך וטעות הוא וכו' ואין כאן טעות:

תקמב א אפילו מלאכות המותרות וכו'. כל מה שכחז רבינו אוחזו בגד עב שעושין ממנו אימרא בשפת חלוקו אלא שבמקום אחד מקלרו ובמקום אחד מרחיבו ע"כ ורבינו מפרש דקאי אהפירת האימרא שאינו יודע שיהיה האימרא שזה אלא כאן קצר וכאן רחב והוא מעוקס וכן פירש רבינו ירוחם (סג לה ע"ד) וכחז הרא"ש (סי' טו) ולא איפסיקא הלכתא כמאן הלכך המכיר בעצמו שהוא יודע באחד מאלו לא יתפור במועד: ואמרינן מו בגמרא (סג) מאי מכליב רבי יוחנן אמר מפסיק רבה בר שמואל אמר שני כלבתא. ופירש רש"י מפסיק שאינו תופר ביושר אלא מפוס התפירה ולהכי קרי מכליב שדומים תחיבי המחט לשיני הכלב רחוקות זה מזה כשיני הכלב: שני כלבתא. שאינו תופר כדרכו חוזב זה בסמוך זה אלא שחוזב המחט פעם אחת למעלה ופעם אחת למטה ולהכי קרי ליה כלבתא דהכי קיימי שני הכלב שן אחד גציה מהצירו. וכחז הרא"ש הכא נמי לא איפסיקא הלכתא כמאן הלכך אומן הצריך לתפור לצורך המועד יעשה כחומרי שניהם תפירות רחנות ותפירה אחת למעלה ואחת למטה כשיני הכלב וכן כתב המרדכי (סג) וכן כתבו הגהות מיימוניות (דפוס קושטא פ"ו ה"ה) בשם סמ"ק (סי' קה ע"א קעד אות ב) וכחז עוד לכך יזהר כל אדם שלא יתפור כי אם על ידי שינוי כי רוב בני אדם נקיימים בהוצאת מלוא מחט: **והרמב"ם** כתב בפרק ז' מהלכות יו"ט (ה"ה) מי שצריך לו בגד או לננות לו מקום במועד אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה הרי זה עושה אותה כדרכו ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט כיצד בתפירה מכליב ובנין מניח אצניס ואינו עושה עליהם. ומאחר שסתם הדברים משמע לי שסוגר דכל הני אמוראי לית ביניהו פלוגתא כלל אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא והלכך כל שאינו אומן מהיר מיקרי הדיוט בין שאינו יכול להוציא מלוא מחט בין שאינו יכול לכיין אימרא מיקרי הדיוט לכולי עלמא ואומן כל שמשנה בין שמשפיע בין כשיני הכלב מותר לדברי הכל. וכחז רבינו ירוחם (סג לו.) שכן נראה שהוא דעת הר"י ז"ל (ג.): **ובתב"ו** התוספות (סג) ההדיוט תופר כדרכו נראה דדוקא לצורך המועד אבל בחנם למה יחירו אפילו על ידי שינוי מיהו לא איירי בדבר האבד דהיכא דאיכא דאיכא דבר האבד קיימא לן (י"א. י"ב) כרבי יוסי דאין מלריך שינוי בדבר האבד עכ"ל וכ"כ המרדכי (סג). ומיהו אם אין הפסד בשינוי כחצתי בסיומן תקל"ז (רסו. ד"ה דטר ראשון) בשם הרמב"ם (פ"ו ה"ו) שצריך לשנות: **כתב** הכל ב' (סי' ס כג.) ההדיוט תופר כדרכו אפילו לאחרים ואפילו בשכר אם יהיה צורך המועד מזה ע"כ וטעות הוא דהא כל בשכר אסור כמו שיבאר בסיומן שאחר זה (ב:) **כתוב** בתרומת הדשן (ה"א סי' פו) שנשאל אם תופס המחט בשינוי באלבנותיו אי שרי לתפור בחול המועד כהאי גוונא או לא והשיב דיראה דלא שרי:

סימן תקמב

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן
[א] אסור עשיית מלאכות המותרות בשכר והתירן: [ב] כל מלאכה מותר על ידי פועל שאין לו מה יאכל:

7 א אפילו מלאכות המותרות אינן מותרות אלא לעשותן לעצמו (א) או לאחרים
כלבתא דהכי קיימי שני הכלב שן אחד גציה מהצירו. וכחז הרא"ש הכא נמי לא איפסיקא הלכתא כמאן הלכך אומן הצריך לתפור לצורך המועד יעשה כחומרי שניהם תפירות רחנות ותפירה אחת למעלה ואחת למטה כשיני הכלב וכן כתב המרדכי (סג) וכן כתבו הגהות מיימוניות (דפוס קושטא פ"ו ה"ה) בשם סמ"ק (סי' קה ע"א קעד אות ב) וכחז עוד לכך יזהר כל אדם שלא יתפור כי אם על ידי שינוי כי רוב בני אדם נקיימים בהוצאת מלוא מחט: **והרמב"ם** כתב בפרק ז' מהלכות יו"ט (ה"ה) מי שצריך לו בגד או לננות לו מקום במועד אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה הרי זה עושה אותה כדרכו ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט כיצד בתפירה מכליב ובנין מניח אצניס ואינו עושה עליהם. ומאחר שסתם הדברים משמע לי שסוגר דכל הני אמוראי לית ביניהו פלוגתא כלל אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא והלכך כל שאינו אומן מהיר מיקרי הדיוט בין שאינו יכול להוציא מלוא מחט בין שאינו יכול לכיין אימרא מיקרי הדיוט לכולי עלמא ואומן כל שמשנה בין שמשפיע בין כשיני הכלב מותר לדברי הכל. וכחז רבינו ירוחם (סג לו.) שכן נראה שהוא דעת הר"י ז"ל (ג.): **ובתב"ו** התוספות (סג) ההדיוט תופר כדרכו נראה דדוקא לצורך המועד אבל בחנם למה יחירו אפילו על ידי שינוי מיהו לא איירי בדבר האבד דהיכא דאיכא דאיכא דבר האבד קיימא לן (י"א. י"ב) כרבי יוסי דאין מלריך שינוי בדבר האבד עכ"ל וכ"כ המרדכי (סג). ומיהו אם אין הפסד בשינוי כחצתי בסיומן תקל"ז (רסו. ד"ה דטר ראשון) בשם הרמב"ם (פ"ו ה"ו) שצריך לשנות: **כתב** הכל ב' (סי' ס כג.) ההדיוט תופר כדרכו אפילו לאחרים ואפילו בשכר אם יהיה צורך המועד מזה ע"כ וטעות הוא דהא כל בשכר אסור כמו שיבאר בסיומן שאחר זה (ב:) **כתוב** בתרומת הדשן (ה"א סי' פו) שנשאל אם תופס המחט בשינוי באלבנותיו אי שרי לתפור בחול המועד כהאי גוונא או לא והשיב דיראה דלא שרי:

א(ב) כתוב בפסקי התוספות בפרק אלו מגלחין (אות פט) אין לגדל פתילה במועד ושמא [גס] [ו] על ידי גוי אסור ואף לפתילות בית הכנסת דלאו מזה יתירה כלינית אבל נמוקי יוסף כתב בפרק ההוא (י"א. סוד"ה גמ' בטובה) יש מי שכתב דלגדל פתילות בחולו של מועד נראה שמוחר דגדילת פתילות מעשה הדיוט הוא ושרי וכן כתב רבינו ירוחם (סג לת.) בשם הר"י וכן נהגו:

תקמב פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[ב] אם כל מלאכה מותרת על ידי פועל שאין לו מה יאכל: פירוש פועל שאין לו מה יאכל:

א אפילו מלאכות המותרות אינן מותרות אלא לעשותן לעצמו וכו'. בפרק מי שהפך (י"ב) רב תמא שרא להו לאבונגרי דבי ריש גלותא למיעבד להו עבדתא בחולא דמועדא אמר כיון דאגר לא שקלי שרשויה הוא דקא משרשו ליה וליה לן בה. ופירש רש"י אבונגרי. מסדרי שולחנות: למיעבד עבדתייהו. אם נשבר השלחן שרי לתקנו: שרשויה. ריוח בעלמא כדי סעודתא דקא אכלי בהדייהו ולא קא חשיב מלאכה. וכחז הרא"ש (סי' ט) כיון דשרושי הוא דקא משרשו לא מיהו כשכירות פירוש סעודתא הם נוטלים ולא דבר אחר

7 ב (ב) ובדי שלא להשוותו טועה אומר דאיירי בשכר דשרי כמו שיבאר לקמן בסיומן תקמ"ב דיש שכר דשרי. ועיין לקמן סוף סימן תקמ"ד (אות א) [דין] מעשה אומן לצורך מצוה: **L**

5

על כרחין הני שמשום מלאכה המותרת במועד היו עושין כגון חיקון הספסלים והאינטולאות א' ואפילו הכי דוקא שרשוי אבל בשכר אסור שמע מינה דאסור בשכר אפילו מלאכה המותרת במועד דקבלת שכר במועד כעובדא דחול דמיא וכיוצא בזה אמרינן לקמן בפרק בתרא (יע.) כותב אדם תפילין ומוזהה לעלמו ולאחרים בטובה פירוש בחנם אבל לא בשכר וכן פירש רש"י לקמן עכ"ל וכן כתב המרדכי (סי' תמז):

ב וכו' ש' וכ"כ פ"א מ"ב מותר ע"י ידי פועל שאין לו מה יאכיל

וכו'. בפרק מי שהפך (יג.) איבעיא לן ופשטינן לה מדתנן בפרק ואלו מגלחין (יח:) אין כותבין שטרי חוב במועד אם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הכי זה יכתוב ודייקין שאין לו מה יאכל לאחיו מאי לאו לאחיו שכר פעולה שמע מינה ופירש רש"י לאו לאחיו שכר פעולה שאין לו לסופר מה יאכל שרי בחולו של מועד: וכתב בעל נמוקי יוסף (ו: סוד"ה גמ' שכר) כתבו בשם הרמ"ה דהא דשרי הכל למיכתב בשכר טעמא דכיון דאשתי הלואה לזורך הלואה ב' אשתי נמי אגרא לזורך הסופר אבל מידי אחרינא כגון לכחוב ספרים אחרים אפילו בספר העזרה אף על גב דליח ליה לסופר מה יאכל אסור לאגורי כלל אלא למידי דהוי זורך המועד ותמהני דשכר פעולה סתמא שרינן מתמתינן ועוד דאמרינן בגמרא גבי ארבעה עשר דלא שרינן אלא שלש אומניות וכו' ומכל זה משמע הישר פעולה בכל מלאכה למי שאין לו מה יאכל ע"כ וכן נראה שהוא דעת כל הפוסקים דכל מלאכה שרי על ידי פועל שאין לו מה יאכל: בתב רבינו ירוחם (נ"ד ח"ה לו ע"ג) פועל שאין לו מה יאכל פירוש וגם אין לו מה שימכור מותר ליתן לו מלאכה לעשות כדי שירויח ממה שיאכל עכ"ל ואין נראה כן מדברי הפוסקים שסתמו דבריהם ולא הזכירו שאין לו מה ימכור וטעמא דמסתבר הוא דאם לא כן אטו איכפלו רבנן לאשמועינן האי דינא בגבא ערטילאי שאין לו מה למכור ועוד דתימה אם חייבוהו חכמים למכור כלי השמישו כדי שלא יעשה מלאכה מה שלא חייבוהו למכור אם אין לו מאתים זוז ורובה ליעול לקט שכחה ופאה (עי' פאה פ"ח מ"ח) ושמה אף רבינו ירוחם לא אמר אלא אם יש לו סחורה למכור אבל כלי השמישו לא בסוף סימן תקמ"ד (רעא. ד"ה חקן) אכתוב דלזורך מזה אפילו יש לו מה יאכל שרי ושם (סוף דבור ראשון) יתבאר לו אם מותר לננות בית הכנסת:

בחנם (א) אבל אסור לעשותן בשכר. ומיהו אם אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו מותר: ב וכל מלאכה מותר על ידי פועל (ג) שאין לו מה יאכל כדי שישתכר וירויח:

סימן תקמב

פרטי רחמי דינים החבואים בזה הסימן

[א] איסור אמירה לגוי: [ב] גוי שקבל לבנות ביתו של ישראל כיצד מותר ביום טוב ואסור בחול המועד: עשיית גוי מלאכה ישראל בקבלות בחלוש: [ג] כיצד מותר ליתן לגוי במועד מלאכה שיעשה לאחר המועד:

א כ"כ מלאכה או דבר שאסור לעשותו אסור לומר לגוי לעשותו: ב ואפילו דבר שמותר לעשותו ביום טוב כגון גוי שקיבל לבנות ביתו של ישראל מערב יום טוב בקבלות שמותר לו לבנותו ביום טוב אם הוא חוץ לתחום העיר וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של הבית בחול

ובמה לא הותרו לו שכר פעולה לעשות מלאכה שאסורה במועד וכו' טמה על זה דהלא לא חייבוהו חכמים למכור אם אין לו מאתים זוז וכו' ואיכא לתמוה על דבריו דהתם לא עבד איסורא. אם טעם לקט שכחה ופאה הלכך לא חייבוהו למכור אבל במועד דאיכא איסורא חייבוהו למכור כי היכי דלא ליעבד איסורא:

ובמה לא הותרו לו שכר פעולה לעשות מלאכה שאסורה במועד וכו' טמה על זה דהלא לא חייבוהו חכמים למכור אם אין לו מאתים זוז וכו' ואיכא לתמוה על דבריו דהתם לא עבד איסורא. אם טעם לקט שכחה ופאה הלכך לא חייבוהו למכור אבל במועד דאיכא איסורא חייבוהו למכור כי היכי דלא ליעבד איסורא:

תקמב א כ"כ פ"א מ"ב מותר ע"י ידי פועל שאין לו מה יאכל: בתב רבינו ירוחם (נ"ד ח"ה לו ע"ג) פועל שאין לו מה יאכל פירוש וגם אין לו מה שימכור מותר ליתן לו מלאכה לעשות כדי שירויח ממה שיאכל עכ"ל ואין נראה כן מדברי הפוסקים שסתמו דבריהם ולא הזכירו שאין לו מה ימכור וטעמא דמסתבר הוא דאם לא כן אטו איכפלו רבנן לאשמועינן האי דינא בגבא ערטילאי שאין לו מה למכור ועוד דתימה אם חייבוהו חכמים למכור כלי השמישו כדי שלא יעשה מלאכה מה שלא חייבוהו למכור אם אין לו מאתים זוז ורובה ליעול לקט שכחה ופאה (עי' פאה פ"ח מ"ח) ושמה אף רבינו ירוחם לא אמר אלא אם יש לו סחורה למכור אבל כלי השמישו לא בסוף סימן תקמ"ד (רעא. ד"ה חקן) אכתוב דלזורך מזה אפילו יש לו מה יאכל שרי ושם (סוף דבור ראשון) יתבאר לו אם מותר לננות בית הכנסת:

תקמב א כ"כ פ"א מ"ב מותר ע"י ידי פועל שאין לו מה יאכל: בתב רבינו ירוחם (נ"ד ח"ה לו ע"ג) פועל שאין לו מה יאכל פירוש וגם אין לו מה שימכור מותר ליתן לו מלאכה לעשות כדי שירויח ממה שיאכל עכ"ל ואין נראה כן מדברי הפוסקים שסתמו דבריהם ולא הזכירו שאין לו מה ימכור וטעמא דמסתבר הוא דאם לא כן אטו איכפלו רבנן לאשמועינן האי דינא בגבא ערטילאי שאין לו מה למכור ועוד דתימה אם חייבוהו חכמים למכור כלי השמישו כדי שלא יעשה מלאכה מה שלא חייבוהו למכור אם אין לו מאתים זוז ורובה ליעול לקט שכחה ופאה (עי' פאה פ"ח מ"ח) ושמה אף רבינו ירוחם לא אמר אלא אם יש לו סחורה למכור אבל כלי השמישו לא בסוף סימן תקמ"ד (רעא. ד"ה חקן) אכתוב דלזורך מזה אפילו יש לו מה יאכל שרי ושם (סוף דבור ראשון) יתבאר לו אם מותר לננות בית הכנסת:

ב וכו' ש' וכ"כ פ"א מ"ב מותר ע"י ידי פועל שאין לו מה יאכל

ב וכו' ש' וכ"כ פ"א מ"ב מותר ע"י ידי פועל שאין לו מה יאכל: בתב רבינו ירוחם (נ"ד ח"ה לו ע"ג) פועל שאין לו מה יאכל פירוש וגם אין לו מה שימכור מותר ליתן לו מלאכה לעשות כדי שירויח ממה שיאכל עכ"ל ואין נראה כן מדברי הפוסקים שסתמו דבריהם ולא הזכירו שאין לו מה ימכור וטעמא דמסתבר הוא דאם לא כן אטו איכפלו רבנן לאשמועינן האי דינא בגבא ערטילאי שאין לו מה למכור ועוד דתימה אם חייבוהו חכמים למכור כלי השמישו כדי שלא יעשה מלאכה מה שלא חייבוהו למכור אם אין לו מאתים זוז ורובה ליעול לקט שכחה ופאה (עי' פאה פ"ח מ"ח) ושמה אף רבינו ירוחם לא אמר אלא אם יש לו סחורה למכור אבל כלי השמישו לא בסוף סימן תקמ"ד (רעא. ד"ה חקן) אכתוב דלזורך מזה אפילו יש לו מה יאכל שרי ושם (סוף דבור ראשון) יתבאר לו אם מותר לננות בית הכנסת:

ב וכו' ש' וכ"כ פ"א מ"ב מותר ע"י ידי פועל שאין לו מה יאכל: בתב רבינו ירוחם (נ"ד ח"ה לו ע"ג) פועל שאין לו מה יאכל פירוש וגם אין לו מה שימכור מותר ליתן לו מלאכה לעשות כדי שירויח ממה שיאכל עכ"ל ואין נראה כן מדברי הפוסקים שסתמו דבריהם ולא הזכירו שאין לו מה ימכור וטעמא דמסתבר הוא דאם לא כן אטו איכפלו רבנן לאשמועינן האי דינא בגבא ערטילאי שאין לו מה למכור ועוד דתימה אם חייבוהו חכמים למכור כלי השמישו כדי שלא יעשה מלאכה מה שלא חייבוהו למכור אם אין לו מאתים זוז ורובה ליעול לקט שכחה ופאה (עי' פאה פ"ח מ"ח) ושמה אף רבינו ירוחם לא אמר אלא אם יש לו סחורה למכור אבל כלי השמישו לא בסוף סימן תקמ"ד (רעא. ד"ה חקן) אכתוב דלזורך מזה אפילו יש לו מה יאכל שרי ושם (סוף דבור ראשון) יתבאר לו אם מותר לננות בית הכנסת:

6

ב. ה. הר"ש ומעיד קטן פ"ג סימן ט. י. קטן רמז מהן מהל זמנה דש"ר לנבוגרי מועד קטן דף י"ב ע"ל: [א] ח. גמרא ונפירוש ו"י [ג] ש"ס [ד] ו. דף י"ג [ה] ו. ונפשתא וכן נראה ודמ כל הפוסקים: ג. ב. גרייטש ומועד קטן דף י"ב ע"ל: [א] ו. ודלאחר כ. משרשיא:

תקמ"א א שאין לו מה יאכל. משמע דאם יש לו לאכול אפילו לחם ומים אסור, וכן משמע כ"י סימן תקמ"ה [עמוד ק"ז ד"ה ומ"ש רבינו] שכתב בשם נמוקי יוסף [מועד קטן י"א, א ד"ה גמ' נטוה] דאם יש לו לחם ומים מותר לכתוב חפילין, משמע דשאר מלאכות אסור, וכן משמע בר"ש [שם פ"ג סימן ד], ועיין שם בשו"ע סעיף ג' [ס"ק ט] מה שכתבתי בשם המגיד משנה [יום טוב ג, יג]. והא דכתוב בסיומן תקל"ט כ"י [עמוד קפג ד"ה והרמב"ם] דלהרמב"ם [שם א, ד] מ"יירי שיש לו מה לאכול ורואה למכור להרווח כדומה, היינו דוקא לענין סמורה, אבל לענין מלאכה כהן כהדיא בסיומן תקמ"ה [עמוד ק"ה ד"ה אגל] דאין לו כלל מה יאכל: **תקמ"ב** א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

יונים דרמ"א הגהות מיימוניות קושטא יום טוב ה. יומה הדשן סימן פ"ו: [א] כל בו [סימן סג, ב]: [ה] היות והדרות יום ע"פ הטעם מ מהר"ם אור זרוע יבחרות הדשן אה יאורו כמ"ג ו שר [ס"ק ז]. וס ינדעות מהר"ם אור הטעם "שלא" חסם וס בין גול לאצבע מו ככל "פסע": יאה עד ט"ז סימן ק"ג מ"א סימן ט"א ס"ק ט: [א] עיין סוף סימן תקל"ז סעיף [ג] עיין סוף סימן י"ן שער ה"ן ס"ק י"ב וך השלשן סוף ג: יתן ממדינות לנבוגרי כ"י:

תקמ"ב א שאין לו מה יאכל. משמע דאם יש לו לאכול אפילו לחם ומים אסור, וכן משמע כ"י סימן תקמ"ה [עמוד ק"ז ד"ה ומ"ש רבינו] שכתב בשם נמוקי יוסף [מועד קטן י"א, א ד"ה גמ' נטוה] דאם יש לו לחם ומים מותר לכתוב חפילין, משמע דשאר מלאכות אסור, וכן משמע בר"ש [שם פ"ג סימן ד], ועיין שם בשו"ע סעיף ג' [ס"ק ט] מה שכתבתי בשם המגיד משנה [יום טוב ג, יג]. והא דכתוב בסיומן תקל"ט כ"י [עמוד קפג ד"ה והרמב"ם] דלהרמב"ם [שם א, ד] מ"יירי שיש לו מה לאכול ורואה למכור להרווח כדומה, היינו דוקא לענין סמורה, אבל לענין מלאכה כהן כהדיא בסיומן תקמ"ה [עמוד ק"ה ד"ה אגל] דאין לו כלל מה יאכל: **תקמ"ג** א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

תקמ"ג א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

תקמ"ג א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

תקמ"ד א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

תקמ"ה א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

תקמ"ו א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

מקורג כריזמאן
בוצא מראל עלון זיוך געלט
מנון 'רואל'ת

תקמ"א א שאין לו מה יאכל. משמע דאם יש לו לאכול אפילו לחם ומים אסור, וכן משמע כ"י סימן תקמ"ה [עמוד ק"ז ד"ה ומ"ש רבינו] שכתב בשם נמוקי יוסף [מועד קטן י"א, א ד"ה גמ' נטוה] דאם יש לו לחם ומים מותר לכתוב חפילין, משמע דשאר מלאכות אסור, וכן משמע בר"ש [שם פ"ג סימן ד], ועיין שם בשו"ע סעיף ג' [ס"ק ט] מה שכתבתי בשם המגיד משנה [יום טוב ג, יג]. והא דכתוב בסיומן תקל"ט כ"י [עמוד קפג ד"ה והרמב"ם] דלהרמב"ם [שם א, ד] מ"יירי שיש לו מה לאכול ורואה למכור להרווח כדומה, היינו דוקא לענין סמורה, אבל לענין מלאכה כהן כהדיא בסיומן תקמ"ה [עמוד ק"ה ד"ה אגל] דאין לו כלל מה יאכל: **תקמ"ב** א ב"ד דבר כו'. [נראה לי דלצורך מנהל העריך בחול המועד שרי לומר לעכו"ם לעשותו דהא יש ממירין אפילו בשבת, עיין סימן ט"ו סעיף ה' וב"י סימן תקל"ב ד"ה כתיב: ב אסור להניח. ואם נטו באיסור משמע דמותר ליכנס בו, דהנמוקי יוסף [מועד קטן ה, ב ד"ה מקל"ן] כתב דעונדא [דמר זוטרא [שם י, א] מ"יירי כיום טוב:]

מקורג כריזמאן
בוצא מראל עלון זיוך געלט
מנון 'רואל'ת

הקמב א שאין עין מ"א. דלא חימא כדי שירצה צדוק שרי, קא משמע לן, ובמ"א [סימן תקמ"א ס"ק ט] יע"ש. וזהו שם המכרם סחורה הימר שיהיה צדוק, מה שאין כן במלכא. ולהמגיד משנה אף מפילין אקור, רק הר"צ מיקל שם כרש"י [מועד קטן יט, א ד"ה כדי פרנסתו], יע"ש בסימן [תקמ"א] [מקמה] [מ"א] א"ת ע"ו וי"ד. ועין אליה רצה [כאן ס"ק ג] בשם הלחם משנה על המשניות [שם פ"ג משנה ד] בשם ירושלמי [שם הלכה ג] משמע אף שיהא לו הולאות צדוק יש לומר דשרי, יע"ש [פליגי דבה] בשם החינוך דכלי נית א"ן מוכר, פרש"א אמור סימן שצ"ג. עין מ"א [סימן] תקל"ד [ס"ק] זי"ן דווקא בלגנא, ומיהו כשאי אפשר בלגנא שרי אף כפרסיה כשאין לו מה יאכל, עין אליה רצה [כאן ס"ק ג]. ויראה, הרווחה אף לתמן דלמר דשרי, מכל מקום פרסיה אקור, והנן:

הקמב א ב עין מ"א. מזה הנרץ בחול המועד, ומכל מקום לא היה לזכור המועד, עין סימן תקמ"ד [פס"ק א בלגנא] וסימן תקמ"ה [פס"ק א-ב] דווקא קריאת ספר תורה בלגנא הוא לזכור המועד. ומכל מקום שרי על ידי עכו"ם, דהמחבר בסימן ש"ו פסק כדעה ראשונה בסתם, שזהו דעות במקום מזה שרי על ידי עכו"ם, וכן כחב בסימן תקפ"ו [פס"ק ב]. וז"ל משמע דקוצר דחול המועד דרבנן, כן משמע ללאורה בסימן תקל"ד [במ"א ס"ק], ואף להר"צ שם הא לידד בסימן [ש"ו] [ש"ו] דיש מקילין אף בנכר תורה לזכור מזה. ועין סימן תקמ"ד מ"א [ס"ק] ז' בנ"ן בית הכנסת על ידי ישראל הוא דאקור, ואי"ה שם יבואר עוד. עין ז"ח [כאן] ריש בסימן] אף סחורה למכור ולקנות על ידי עכו"ם אקור בחול המועד. וללאורה ביום טוב ושבת שמה יבא, מה שאין כן בחול המועד מטעם טורח, עין סימן תקל"ט מ"א [ס"ק] א', י"ל על ידי עכו"ם שרי. והעור [כאן ריש בסימן] כחב כל מלכא [כאן] [ש"ו] דברן שאקור לפעומו, משמע סחורה אקור: ב אסור. עין מ"א. והטור שכתב כאן בהלכות חול המועד [עמוד ק"ד]. ולא נשמע, קשה. ועין ז"ח [שם ד"ה וכד] ד"ל עובדא דמר זוטרא בחול המועד הוה, ושמואל [מועד קטן יב, א] בחול המועד שרי חוץ למחוס, וכן משרשיא [שם] חולק, יע"ש. והמחבר כחב בהלכות שבת [סימן רמד סע"ג ג], לא כאן, משמע דקוצר ביום טוב ושבת נכון להמחיר, לא בחול המועד:

ג ז"א עין ט"ז. תרומת הדשן [סימן] פ"ז. ויש להקשות, נהי דמראית עין בדרבנן מותר בהדרי חרדים [כ"י סימן שלו עמוד הקמ"ד ד"ה צינור], ונאמר מלאכה בחול המועד דרבנן [טור סימן תקל], או כתב משטי"א י"ל דרבנן [עין סימן שו פס"ק יא בהגה], מכל מקום לשלוח לאחרים הוה מראית עין. וי"ל דסמך על תלמיד חכם ידון אותו לזכות ששינה ותפס הקולמוס בין אגודל לאצבע הדוה שינוי, כי דרך לתפוס בין אגודל לאמה אצבע הגדול. ומלת ככל מקום, היינו שינוי כזה מהני בכל מקום, ביום טוב וכדומה, ואפילו הכי בחייטין יש לומר דלא מהני, יע"ש. ואי"ה בסימן תקמ"ה [משבצות זהב אה אה יב] לענין כתיבה יבואר. וזהו שכתב בשם הכל בו, עין אליה רבה [סימן] הקשה שתי קדושות, א' דמשמע כו"ט דווקא מלאכות המותרות, היינו אומן בשינוי מותר לאחרים בחנם, הא הדיקט כדרכו אסור לאחרים בחנם, ומגלן הא, והדיקט כדרכו נמי מלאכות המותרות מקרי, ועוד, אי בדבר האבד וכמו שכתוב באות א' אם כן מה איריא ההדיוט אבד, אף מעשה אומן מותר ולא בעי שינוי כמבואר [בירוש סימן] תקל"ד. ועין דרכי משה [סיף אה ג] חירץ בזה, ואליה רבה [שם], יע"ש. ועין סימן תקמ"ב [משבצות זהב אה אה א] ואי"ה שם יבואר עוד:

הקמב א ב עין ט"ז. הרא"ש ז"ל מועד קטן י"ב א' [פ"ב סימן] ט' רב חכא שרי לאבו נגרי כו', יע"ש. וסובר הט"ז ז"ל בסימן תקמ"א אות ג' דווקא מלאכה המותרת במועד לגמרי בלי שינוי כמו מכשירי אוכל נפש, ובפירוש רש"י ז"ל [ד"ה] אבו נגרי, מסררי שולחנות מותר אם נשבר השולחן [שם ד"ה לפיכך], והרא"ש [שם] שכתב מתקן ספסלים ואצטבאות נמי אפשר כהאי גוונא אסרי, הא מלאכה לצורך המועד לא מכשירי אוכל נפש דבעי שינוי כבסימן תקמ"א [פס"ק א ג], אסור אפילו בחנם, דלאו ממלאכות המותרות לגמרי הוא דהא בעי שינוי. וסובר עוד הט"ז, מה שכתב הר"ב בהג"ה דבר האבד שרי, כל בו [סימן] ס כג, א, היינו על ידי שינוי, הא בלא שינוי אסור בשכר רק בחנם, כן נראה לי להרץ דבריו בסימן תקמ"א, ועין [משבצות זהב] שם. והיו יודע שבפירוש אבו נגרי יש בו שלשה פירושים, אחד, פירוש רש"י ז"ל שהם היו פועלי ישראל מסדרו טולחנות כו',

כאמור. אבל יש עוד פירוש שני, שהיו פועלי עכו"ם ורדין בפועלים שיעשו המלאכה מהר ויפה ומסייעין להם קצת, ויהיה הפירוש אבו נגרי כלשונו אב ופטר[ו]ן [ע"פ רש"י באר"ה פ"ה ח], שהיו הם ראשים לעושי המלאכה. וכלאכה לאו לצורך המועד היה, כי אם פועלי עכו"ם בתלוש או במחובר באריותה דאפילו בשבת שרי [סימן] יג סע"ף א, והתיר רב חכא [וראשי] [לדאשין] ה' הבעלי מלאכה שהיו בבית ריש גלותא [וסייע] [לסייע] לפועלי עכו"ם, כיון דלא לקחו שכר על זה בבית ריש גלותא רק אכלו על שלחנם לית לן בה. ויהיה הפירוש שרשושי קמשרשי [נגמרא שב] ריוח במלאכה שנעשית מהר, ואהי שפיר סממוך למימרא זו איתמר מקבלי קיבולת ומסייע בחיבנא, יע"ש. ועין כ"י [סיף סימן] תקמ"ג, ומ"א [סימן] תקמ"א אות ג' נתכוון לזה, יע"ש. ויש עוד פירוש שלישי אבו נגרי כו' ופועלים היו הכל ישראלים, ולצורך המועד היה המלאכה, רק הפועלים אחרים עשו בשכר כי לא היה להם מה יאכל דטרי כבסע"ף ב', ואבו נגרי דריש גלותא מסייעין לפועלים, ושרשווי מרוויחים לפועלים ההם שנטלו שכר יותר בשביל זה אפילו הכי שרי, ההעושה בחנם, והפועלים שרי בשכר לצורך שאכלו במועד, והוה שכתב הדרכי משה [ירש הסימן] בזה יע"ש כי לכאורה אין לו פירוש, והשמיט כאן, אפשר דפשוט הוא * והבן זה: (ב) כד"י. עין ט"ז. הסכים למ"א מה יאכל דווקא שרי, ומכל מקום שרי ליה אפילו יש ריוח הרבה יותר, עין מה שכתבתי באות א' בשם הדרכי משה בזה, והבן. וכתב כ"י הכשאין לו סחורה רק כלי בית אין צריך למכור, כצ"ל, ואפשר אם מפסיד מהסחורה מהקדן הוא אבד ושרי לעשות מלאכה:

אחד, פירוש רש"י ז"ל שהם היו פועלי ישראל מסדרו טולחנות כו', כאמור. אבל יש עוד פירוש שני, שהיו פועלי עכו"ם ורדין בפועלים שיעשו המלאכה מהר ויפה ומסייעין להם קצת, ויהיה הפירוש אבו נגרי כלשונו אב ופטר[ו]ן [ע"פ רש"י באר"ה פ"ה ח], שהיו הם ראשים לעושי המלאכה. וכלאכה לאו לצורך המועד היה, כי אם פועלי עכו"ם בתלוש או במחובר באריותה דאפילו בשבת שרי [סימן] יג סע"ף א, והתיר רב חכא [וראשי] [לדאשין] ה' הבעלי מלאכה שהיו בבית ריש גלותא [וסייע] [לסייע] לפועלי עכו"ם, כיון דלא לקחו שכר על זה בבית ריש גלותא רק אכלו על שלחנם לית לן בה. ויהיה הפירוש שרשושי קמשרשי [נגמרא שב] ריוח במלאכה שנעשית מהר, ואהי שפיר סממוך למימרא זו איתמר מקבלי קיבולת ומסייע בחיבנא, יע"ש. ועין כ"י [סיף סימן] תקמ"ג, ומ"א [סימן] תקמ"א אות ג' נתכוון לזה, יע"ש. ויש עוד פירוש שלישי אבו נגרי כו' ופועלים היו הכל ישראלים, ולצורך המועד היה המלאכה, רק הפועלים אחרים עשו בשכר כי לא היה להם מה יאכל דטרי כבסע"ף ב', ואבו נגרי דריש גלותא מסייעין לפועלים, ושרשווי מרוויחים לפועלים ההם שנטלו שכר יותר בשביל זה אפילו הכי שרי, ההעושה בחנם, והפועלים שרי בשכר לצורך שאכלו במועד, והוה שכתב הדרכי משה [ירש הסימן] בזה יע"ש כי לכאורה אין לו פירוש, והשמיט כאן, אפשר דפשוט הוא * והבן זה: (ב) כד"י. עין ט"ז. הסכים למ"א מה יאכל דווקא שרי, ומכל מקום שרי ליה אפילו יש ריוח הרבה יותר, עין מה שכתבתי באות א' בשם הדרכי משה בזה, והבן. וכתב כ"י הכשאין לו סחורה רק כלי בית אין צריך למכור, כצ"ל, ואפשר אם מפסיד מהסחורה מהקדן הוא אבד ושרי לעשות מלאכה:

מהצית השקף

חלוקים בפירושו, דבסחורה ר"ל להרווח ובמלאכה ר"ל דוקא אם אין לו מה יאכל. אלא שמכל מקום יש ליישב דמהאי טעמא כתב הרמב"ם גבי מלאכה אם אין לו מה יאכל עושה כרי פרנסתו, אבל בסחורה השמיט אין לו מה יאכל ולא כתב כי אם עושה סחורה כדי פרנסתו, ור"ל דבסחורה אפילו יש לו מה יאכל שרי להרווחה. ועין ב"י [סיף א] שהתיר אפילו השכר הרבה יותר מכדי פרנסתו, כיון שהותר לכתחלה להתחיל לעשותו דאין לו כדי פרנסתו, מותר בכל השכר. דומה למה שכתוב [פאה פ"ה משנה ח] כל מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה, היו לו מאתים חסר דינר אפילו נתנים לו אף כאחת רשאי ליטול. אבל שוב אסור לעשות מלאכה אחרת. עוד כתב דאם אין לו מה יאכל אף שיש לו כלי בית למכור אין מחייבין אותו למכור, וכן הדין בצדקה [וי"ד סימן יג סע"ף א].

תקמג [פ"ק א] כ"ה דבר כו'. ובב"י סימן תקמ"ב, ר"ל רמ"ש יש קצת ראייה, שהביא בשם הגהות אש"ר [מועד קטן פ"ג סימן ט] דאשה שארע טבילתה בחול המועד אסור[ה] ליטול צפורניה ככלי אלא תאמר לגוי ליטול צפורניה, וסיים ואף על גב דאכירה לגוי שבות ושבה ק"י, אן, במקום מצוה לא גזרו, עכ"ל. וניהו דאנן קיימא לן [שם בהגה] שמתורת בעצמה ליטול, וגם להר"ב ב"י [בש"ע שם סע"ף א] מותר ליטול צפורנים אפילו שם במקום מצוה, מכל מקום מדברי הגהות אש"ר דאסור ליטול אפילו במקום מצוה ואף על פי כן התיר על ידי גוי, יש ללמוד לדידן למלאכה אחרת במקום מצוה: [פ"ק ב] אסרי כו'. משמע דמיתרי איכנס בי הדמיוקיי ויפק כתב דשנבדא דבר ויבדא ביינו ביינו פ"ב, ר"ל, דאמרינן במסכת מועד קטן דף י"ב

תקמב [פ"ק א] שאין כו'. מותר לכתוב תפילין, אהא דאמר רבי יוסי [מועד קטן יט, א] וקיימא לן [סימן] תקמ"א סע"ף א כוונתיה כותב תפילין ומוכר כדי פרנסתו, כתב הרא"ש [שם פ"ג סימן ד] וז"ל, כדי פרנסתו בריית, דבי שאין לו מה יאכל מותר לעשות כל מלאכה [יר"ל, מאי עדיפותא דהפילין]. והנמוקי יוסף כתב וז"ל, לצורך פרנסתו, לאו כדי חייו קאמר, אלא אף על פי שיש לו לחם ומים מותר כדי שיעשה הוצאות יום טוב יותר בהרווחה בבשר ודון, אבל אם היה עשיר לא, עכ"ל. ומדכתב לאו כדי חייו קאמר על כרחן מונוחו כמו שכתב הרא"ש, דאם כן כל מלאכה מותרת ומאי דבוהא דתפילין, אם כן לפי מה שכתב דמיידי דיש לו לחם ומים, משמע דשאר מלאכות אסורים כהאי גוונא אם יש לו לחם ומים, וכתפילין שהוא עסק מצוה החירו יותר כדי שיוציא בהרווחה. ואם כן לפי זה בחול המועד פסח לא כשכתב להתיר לעשות מלאכה כששם האין לו מה יאכל, דהא על כל פנים יש לכל אחד מוישראל מצוה לכל ימי החג: בשם המגיד משנה, ר"ל, דהחומר גם בתפילין כמו בשאר מלאכה: והא דכתוב בסימן תקמ"ב בב"י דההרב"ב ביידי כו'. ר"ל, הא דכתב הרמב"ם פ"ק ד' מהלכות יום טוב דין כ"ד וז"ל, כל שאסור לעשותו במועד אם אין לו מה יאכל הרי זה עושה כדי פרנסתו וכן עושה סחורה כדי פרנסתו, וכתב הר"ב ב"י בסימן תקל"ט וז"ל, נראה מדבריו שאינו מותר אלא בשאין לו מה יאכל, ואפשר שגם הוא ז"ל מתייר ביש לו בעצמו ורוצה למכור ולהרווח כדי שיהיה לו מצוה בריית, דגם זה בכלל כדי פרנסתו הוא, עכ"ל. אב"י ענין מלאכה כתב בהדיא בסימן תקמ"ב דאין לו כ"ה מה יאכל, ר"ל, דהא הביא בשם

ע

8
Laudau, Ezekiel ben Judah, 1713-1793

ספר

נודע ביהודה

שאלות ותשובות
בארבעה חלקי שלחן ערוך

מאת

רבינו יחזקאל סג"ל לנדא וצוק"ל

עם הוספה גדולה ונכבדה
יקרת הערך ומאד נעלה, בשם

וזאת ליהודה

ומעלותיה מבוארות בשער השני

מהדורה חדשה ומשובללת

באותיות מדוכעות מאירות עינים בהגה מדוייקת, ובהכנסת כל
הערות הגדולים, כל אחד במקומו על הדף לפי סדר הסימנים,
ומפתחות הש"ס והענינים ואישים

עיה"ק ירושלים תוב"ב

שנת תשס"ג לפ"ק

איכפת ליה. וזוה גם דברי הש"ע בא"ח ס"ח תקל"ד עם דברי הש"ע בחי"מ סימן ער"ה לא היה סתמי אהרדי. אבל מה אעשה והרב בית יוסף עצמו כ"י בא"ח שדברי הטור הם על פי שיטת רש"י. ולענין נראה כמ"ש והבוחר יבחר*.

שהוא הלך וזוה מלמדם ולרוע על קרקע שהיא מלאה גומות ויש בה מעלות ומורדות. ולכן נטור וכמחבר נח"מ כתב דבר והפכו שאם משה כל השדה קנה והיה חוקה הואיל ועשה פעולה עיף הקרקע שהוא נקל למרס ולרוע שהוא שיהיה אל שטח טופה פעולה עיף הקרקע אלא לעשות שם כדי לזיז הוא רוצה לעשות פעולה עיף הקרקע והי משלך העפר והזריות למקום נמוך כדי להשוותה טלה ולכן לא היה מוקף. ולכן נמשכת כ"כ שפיר קאמר שקיל בחוליה ושלד נאלץ כ"י הואיל ומשהו כל השדה אלא בחוליה ונאלץ נאלץ אינו משהו כל השדה טרדו דעמו רק אם דבר לזרם נה. והשתא יתא נא"ח לנעין מלאכה מר"ת אוליין נמר מהשכמו היכא שאין משפיו מוסתין או עשה לזרעה או אם עשה לזרם נה ולכן אם משהו טלה אף שטופה גם פעולה לזרעה ולמרישה מ"ת כיון שמהשכמו הוא לזרם נה מותר דגם לזרם נרץ להשוות השדה. ומה שכתב הטור והמחבר משהו טלה לאו דוקא נקטו דאף שמהו מרד אחר לעשות כרי נמי מותר ולא נקטו מדכריה משהו טלה אלא לרשתא דאף שמהו טלה ועשה פעולה גם למרישה ולזרעה כי לעשות כרי אינו נרץ כל כך קרקע שיהי ופ"ה מותר הואיל ואוליין נמר מהשכמו והמשכמו הוא לזרם נה ואינו אסור בחי"מ אלא אם משהו השדה נענין שאינו טופה שום פעולה לזרעה רק למרישה ולזרעה לחוד ונענין שאינו מחליק הקרקע שיהיה לזרם נה. ומה י"ש לזרם ממהיח המ"ס שם דוק.

לא חיישינן עכ"ל התוס'. הרי דלא תעשון שהוא רק איסור לאו לא חששו לחשדא ולע"ז שהוא איסור סקילה חששו. ולפי זה צריך באמת טעם בשבת בקיבולת שהוא חשש שיאמרו שכיר יום והוא רק שבות למה חששו לחשדא וצריך לומר לפי שהיא מלאכת פרהסיא חששו יותר. ולפי זה קשה למה דמסיק שם בסוגיא דר"ה דרגל רבים שכיהי וקשה אדרבה כיון דשכיחי רבים ניהוש לחשדא שיאמרו שעשאו ועבר על לאו דלא תעשון וכן בהאי אינדרטא דבי כנישתא דשף ויחייב בנהרדעא הינח דלא חששו לחשדא דע"ז כיון שהם רבים לא חשדו אבל ניהוש שעברו על לא תעשון כיון שהוא בפרהסיא

דודאי לא קיל מחשדא דקיבולת חששו בפרהסיא לחשדא. אלא ודאי דאפילו לא תעשון שהוא איסור לאו לא חיישינן רכבים לחשדא. ולאמר דלא תעשון אף שאינו בסקילה מ"מ הוא איסור תורה לכן לא נחשדו רבים אבל בקיבולת שהוא איסור שבות גם רבים חשידי כולי האי לא דייקנין שהרי אדרבה חזינן מדברי התוס' דמחמת חומר האיסור חיישינן יותר לחשדא. ומעתה קם פסקו של המג"א ויפה פסקו. ולרוב הטורדה אקצר: *

סימן קג

בעיה כ"א אלור הק"מ לפ"ק

לצורך תשובה היושב על חוג שמים וכו' לכבוד אהובי תלמידי החורתי המופלא המרום הר"ר אצק צעדיק:

מכתבו קבלתי. ועל דבר הבי כנישתא שבעירו שנחפשו הקהל עם הבנאים בקיבולת והתנו עמם לשבות בשבת וימים טובים אבל חוה"מ לא התנו ועתה אם ירצו להשבות האומן ופועליו ממלאכתם בחוה"מ יהיו צריכים לשלם לו שכרו.

הנה יפה כתבת כיון שהמג"א מתיר בשל רבים דליכא חשדא ועיין בסימן רמ"ד ס"ק ח' דברבים ליכא חשדא רק שהעלה לאיסור משום חילול השם בפני הנכרים כודאי בחוה"מ ליכא חל"ה כי כל הנכרים רואים היהודים עוסקים בחוה"מ כמור"מ ובקצת מלאכות המתרות והאומנים יודעים שכל זה אסור אצל היהודים ביום טוב לכן הם סוברים שחוה"מ אינו אסור כלל במלאכה.

ואף דבגוף היתיר של המג"א האתרוגים אליי רבה ותוספת שבת שלו ביה נרגא אמרו דדוקא בע"ז הוא דליכא חשדא ברבים אבל איסור שבת ובפרט קיבולת שהחשד הוא שיאמרו שהוא שכיר יום דליכא רק איסור שבות אולי גם בשל רבים איכא חשדא. ואמר אני כי נהפוך הוא דמפני חומר האיסור חששו יותר לחשדא. ותדע שהרי במס' ר"ה דף כ"ד ע"ב בחוס' ד"ה סמי עיני' וכו' אלמא אסור להשהות שיחשדוהו שעשאו ועבר על לאו דלא תעשון ור"ג נמי ליסתר ומשני כיון דחוחמו בולט חיישינן לחשדא שמא יאמרו ע"ז הוא לו אבל אחשדא דלא תעשון

סימן קד

תשובה שלום לכבוד אהובי, א"נ ידידי וחביבי, הרב המופלא ומפלא המושלם במעלות ומדות בכור מוה' אברהם כהן נר"ו:

מכתבו קבלתי ואשר שאל בדיני חוה"מ בדין פועל. ידע כי אין לפקפק על דברי המג"א שאינו מותר רק לפועל שאין לו מה לאכול ודברי השו"ת כנה"ג בסימן תקמ"ג שהביא בשם ריא"ו דלצורך המועד מותר אפילו יש לו מה יאכל שם קאי על מלאכה שהיא מצד עצמה מותרת במועד אלא שהיא מותרת רק לבעלי אבל לפועל אינו מותר לעשותה לאחרים רק בחנם אבל לא בשכר כמבואר בסימן תקמ"ב ועל זה קאי ההיתר של ריא"ו דשם בסימן תקמ"ב קאי על מלאכה שאינה לצורך המועד אלא שהיא מותרת מצד שהוא דבר שאינו מלאכה ממש אינו מותר לאחרים לעשותה כי אם בחנם אבל אם הוא לצורך המועד והמלאכה מותרת מצד שהוא לצורך המועד רשאי גם לאחרים לעשותה אפילו בשכר אפילו יש לו מה יאכל אבל מלאכה שמצד עצמה אסורה לעשותה אפילו לעצמו לצורך המועד אין יהי מותר לפועל לעשותה אם לא פועל עני שאין לו מה יאכל.

ומעתה שאלה שלו בחייט הנה לא מיבעיא אם יש לבעל הבגד הזה בגדים אחרים פשיטא שאסור אלא אפילו הוא בגד הצריך לבעליו במועד הלא אינו מותר כי אם מעשה הדיוט וכזה יכול לעשות בשכר שיתפור כשיני הכלב אבל אם אינו נחוץ למועד או לחפור כדרכו אסור אפילו בחנם ק"ו בשכר אם לא ע"י פועל עני שאין לו מה יאכל. ולרוב הטורדה אקצר. L

התשובה שלום לכבוד אהובי, א"נ ידידי וחביבי, הרב המופלא ומפלא המושלם במעלות ומדות בכור מוה' אברהם כהן נר"ו:

מכתבין
שאלתו
קרקע
בא"ח.
היא אם
ותן
אלא
כולה
היא לא
ששות
היא אני
דרי"ף
רישה
דגם
שהיו
יותר
יחנת
תוכן
אינו
חורש
כלל
הקום
שדה
הרין
קום
אין
שדה
הצא
רמא
כל
דקם
זפת
קיים
ויסר
כי
פני
ויס'
לה
ליק
שר
ד"ף
דאי
ט"ן
טור
הך
ציד
תו
קר
לא

הלכות חר' המועד סימן תקמא תקמב

הרי זה עושה אותו כדרכו * ואם היה * אמן מהיר, הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט, דהיינו שיעשה תפירות רחבות והפירה אחת למעלה ואחת למטה כשני הכלב. הגה: (טו) וכל אדם יחמיר על עצמו לתפר בשני זה, ולא מבני לאמן לתפר על ידי שישנה באהיות המחת בינו, * אלא בעיניו (טז) * שני הנקר (תרומת הדשן סימן פ"ו):

תקמב שלא לעשות מלאכה לאחרים בחל המועד אלא בחנם. וכו' ב' סעיפים:

א * אפלו (א) מלאכות המתרות, אינם מתרות לעשותן אלא לעצמו או לאחרים בחנם,

באר היטב

(א) אפלו. וכל מי שיעזב להוציא מלא מחט בכת אחת או שיעזב לזון אימרא בשפת חלוקו, מקרי אפלו. טור צ"ח פ"ח:

משנה ברורה

אמן מהיר (הנ"ל). וכל מי (א) שיעזב להוציא מלא מחט בכת אחת, או שיעזב (ב) לזון אימרא בשפת חלוקו, או אינו בכלל הדיוט אלא אמן, ודניה קולקמיה: (טו) וכל אדם יחמיר על עצמו וכו', כי רב (ג) בני אדם יכולים להוציא מלא מחט בכת אחת והם כולל אמן: (טז) שני הנקר. הינו שיהיה נקר בתפירה עצמה ולא בענין אחר. ודע, דכין להדיוט שיעושה אותה פדורו ויזון לאמן שעושה מעשה הדיוט, אינו מתר כי אם כשעושה אותה לעצמו (מ) או בשביל אחרים בחנם, אכל כשעושה אותה בשביל אחרים בשקר, (כ) אסור (ט) אף שהוא לצורך המועד, אם לא שאין לו מה יאכל וכדלקמן בסימן תקמ"ב (פ"ו). וצ"ח בבאר הלכה (יה"א):

א * אפלו (א) מלאכות המתרות, גנון (ב) כל דבר שהוא לצורך המועד דקצי שנוי, (ג) וכל ההדיוט שהתירו לו לתפר כדרכו, (ד) וכן

הוא ראי' שהביא מירושלמי (פ"א ד"ה) דהוא הדין לענין מנעלים. ונראה לי דלענין הדיוט חופר קדוכו לא התירו במנעלים, והטעם אפשי דשם התירו שיעשו לתפר אחת ולא קמלא מחט כאמן זהו גופא הוא שנוי. מה שאין לו כמנעלים אף האמן צריך לתפר אחת אחת. המילא אין כאן שנוי. דאי לא הכי יאמר בפסחים נ"ה (ע"ב) הרצונן בפרין לעשות מנעלין בי"ד שכן הדיוט חופר קדוכו וכמו שאמר שם גבי חטיין:

באר הגולה

שעושה כגון מחלה דמכרין ה' וכשהוא לצורך המועד מקרי האמן לעשות על ידי שנוי. ואפשר דכונת הרמ"א לזיון שרצונו לתפן הוא רק לצורך המועד. לא יחכם לגמרי, רק שישמחה התקין עד לאחר המועד. וצ"ח צ"ח ע"ח:

א * ואם היה אמן וכו' מעשה הדיוט. וצ"ח פ"ח גבורים (ג) א"ח פ"ח שכתב בשם ראי' שהביא מירושלמי (פ"א ד"ה) דהוא הדין לענין מנעלים.

א * אפלו (א) מלאכות המתרות, אינם מתרות לעשותן אלא לעצמו או לאחרים בחנם, (ב) וכל ההדיוט שהתירו לו לתפר כדרכו, (ג) וכן

שהוא בבית יוסף (יה"א כ"ב הלכות) כסיון זה שהוא מתיר לצורך המועד אף בשקר. והנראה שהביא בשלטי גבורים (א"ח פ"ח) סוכר גם כן (ה'י). אף שהבית יוסף קתב עליו שהוא טעוה ונקט להלכה כסיון תקמ"ב כדעת הרב רש"י האוסרין בזה, אכן אחר כך עיניו בחשבונו ומצד דרשת השלחן צידו הוא גם כן הכי כזה כהנא ראי'. והא דאוסר בסיון תקמ"ב היינו במלאכה שאינה לצורך המועד. והא דקרי ליה מלאכות המתרות היינו דבר שאינה מלאכה כמש שהיא מלאכה כמש ויהתיר שלה הוא מחמת שהוא לצורך המועד בזה מתיר לעשות אף לאחרים בשקר, ומקמת זה מתיר למועל אפן לתפר כשני הכלב, וצ"ח ג"ד ה"ה הוא דברי הטור ושלחן ערוך (סי' תמ"ב) נזכר מדברי הרא"ש (פ"ח כ"ב ט) שהובא בבית יוסף (יה"א פ"ח) וכן נזכר בהנ"ל כשני הכלב, וצ"ח ג"ד ה"ה הוא המתיר במועד היו עושה כגון חקן אצטבאות וכו'. וידוע דחקן אצטבאות על קדח לצורך המועד התירו, דאי לא הכי אף מעשה הדיוט אסור וכמבאר בטור ומדכ"י (סי' תמ"ב) וצ"ח פ"ח פוסקים, ואפלו הכי כתב הרא"ש דבשקר אסור, וגם בסוף פ"ח יוסף (יה"א כ"ב הלכות) דבשקר אסור אף לצורך המועד. והצ"ח הוא כסיון תקמ"ב כל האחרונים והחמיר משה (פ"א) והפרי מגדים (פ"א) והקאמר מדכ"י (פ"א) והנהר שלום (פ"א) דזהו שכתוב בשלחן ערוך בריש סימן תקמ"ב אפלו מלאכות המתרות וכו' כולל כיון מה שהדיוט חופר קדוכו וכן מה שאמרו עושה מעשה הדיוט דהיינו כשני הכלב, וכל כהאי גוונא מה שמבאר יוסף (יה"א פ"ח) וצ"ח פ"ח פוסקים, ואפלו הכי כתב הרא"ש דבשקר אסור, וגם בסוף פ"ח יוסף (יה"א כ"ב הלכות) דבשקר אסור אף לצורך המועד. והצ"ח הוא כסיון תקמ"ב כל האחרונים והחמיר משה (פ"א) והפרי מגדים (פ"א) והקאמר מדכ"י (פ"א) והנהר שלום (פ"א) דזהו שכתוב בשלחן ערוך בריש סימן צדור דהל' בו לא יחידא הוא כזה. והנראה שהביא בשלטי גבורים ס"ב גם כן הכי, וכן הנמוקי יוסף (יה"א כ"ב הלכות) שפרש פרוש אחר בדכ"י רב חנא מהמנויין אין מקור לדיוט של הרא"ש, וגם השני נקט הגדולה (הפ"א פ"א) ס"ב שדעת הר"י' גם כן כהכל בו. אכל בכרזי יוסף (פ"ח פ"א) דהה דבכ"י, דמה שכתב מהמנויין יוסף אין ראיה דקל"ג על עקר דינו דהרא"ש, שהביא אצטבאות דבכ"י ומקום אחר, ממה דהובא תפלין ומזוזה לאחרים בטובה ולא בשקר, ומשמע אף דאזוהי שכתוב המזוזה בשבילו הוא לצורך המועד לקבץ בבית שרופה לזרז בו ואפלו הכי בשקר אסור, (מה שכתב האלה רבך דשם הכתיבה הוא מעשה אמן אינו דהתי, דהקם מה שהתיר לעצמו מעשה אמן אסור לאחרים בשקר, והנה ע"ד דהר"בנו ירושם (יה"א פ"ח) שדעתו יוסף שהוציא שם לפי פרושו ואפלו הכי כעתיק דינו של הרא"ש, וכן הנמוקי יוסף קצתו בפרק ג' (א"ח פ"ח) כסוגיא דלאחרים בטובה, כמראה ליה דרש"י חשיב מלאכה. ומה דהביא האלה רבך משניי נקט הגדולה כסיון תקמ"ב לעצמו שאין ראיה ברורה מדכ"י הדיוט אלא שהיה קצתו כן, וצ"ח כן בסוף בכרזי יוסף וכן במאמר מרדכי שאין לזון מפסק קצתו מרדכי חמ"ב כסיון תקמ"ב שהוא דעת כמה ראשונים, היינו הרא"ש והמרדכי והטור ונכחו ירושם, וכן קצתו גם כן באשכול יוסף (יה"א פ"ח) ובהר"ש רש"י (יה"א פ"ח) דהיינו ע"ד דהר"בנו ירושם (יה"א פ"ח) שחלק הריטב"א מדעתו כזה לדינא, דהני מילי כשאפשר לבצל הכית לעשות אותה מלאכה על ידי אחרים (היינו עכ"מ אפלו בשקר או לישאל בחנם) אכל אם אי אפשר לו להשיג אנשים אחרים אלא אלו והם רוצים זנקה בשקר, מתר. הו לזכר האבד או צורך המועד, ולא מצאנו זה בפוסק אחר, וגם לר"ד'ה לצורך המועד שהתיר הוא דוקא על ידי שנוי, דלא צריך המועל מעצמו כמו שכתב הנודע ביהודה ה"ל:

* שני הנקר. עין בחיי אדם (פ"ח פ"ח) שכתב דאם אינו מוצא אמן שיעשה באופן זה והוא צריך לצורך המועד, מתר לתן שקר למועל שאין לו כי אם להקם לכולל צלוקא כדי שיהיה לו צרכי יום טוב בנחת. והנה כמאמר הוא אילו לשימחה שיעזב שם כשמתקן אדם (פ"ח פ"ח) וכלל פ"ח (פ"ח) כסיון תקמ"ב דאין לו מה יאכל היינו שאין לו צרכי יום טוב בנחת, ולהכי מה דהבצל הכית צריך להקנו למועל סימן על האלה רבך, ומכל מקום אין ברור לדינא, דלהקנו אברהם (פ"ח פ"ח) שם בודאי אין להקל כי אם על ידי מי שאין לו מה יאכל ממש:

א * אפלו מלאכות המתרות וכו'. נראה לעניות דעתי דבדבר שהוא אכל נפש מתר למועל לעשות אפלו בשקר, דאי לא הכי כל מה שזכר בסיון חקל"ג דמתר

שינוי הדין

בדיוט שהתיר לאחרים בחנם: (טז) אם לא בכנה שהוא קרוצ ביהור ואם לא יתקנו יתקנו לגמרי על ידי לבישתו והוא צריך לו בטובה. דהוא בכלל דבר האבד ובכ"ל (פ"ח פ"ח) דהה מתר לתמן ע"י אחרים בשקר כדלקמן סימן תקמ"ב שצ"ח א' בהנ"ל: (טז) בית יוסף (יה"א כ"ב הלכות) ודלא ככלבו (פ"ח פ"ח) ואף שהאלה רבך (פ"ח פ"ח) ונחה שלום (פ"ח פ"ח) וצ"ח דהצ"ח דינו של הכלבו שמתיר לצורך המועד לאחרים בשקר, והעירו שגם הרא"ש (יה"א פ"ח) סוכר כן, מכל מקום בכרזי יוסף (פ"ח פ"ח) ובמאמר מרדכי (פ"ח פ"ח) הדיוט קנה והתקינו שאין לזון מפסק מ"ח הכית יוסף, שכן הוא דעת כמה ראשונים:

א (ב) עין באור הלכה לצ"ח סימן תקמ"א (יה"א פ"ח): (ג) שם. ולענין צרכי רבים עין לקמן בסיון תקמ"ב בבאר הלכה (יה"א פ"ח): (ד) ודע ביהודה המתיר

10

(ב) אכל בשקר
(ו) * ודבר האבד

כמה דברים שאם
(ב) אכל בשקר
דמיו. יש מן הפוסק
לעשות המלאכה א'
מותר לתן להם מאד
דשוב לא הו'
האבד וכו'. דכמו
לו מה לצ"ח. ואף
כדי שיהיה טובה ו'
בשביל טובה בעל
לומר, אפלו שלא
הלכה (יה"א פ"ח) ו'
ישאלים: ב (ו) ו'
(ט) וגם לא בעי ש'
(ז) על ידי פועל'
(ח) אכל אם יש לו
אברהם (פ"ח פ"ח). (י)
יום טוב, גם כן
סימן תקל"ד (פ"ח)
לא ידע שהפועל ד'
לו לעשות בעצמו

לצורך מצוה מתר לט'
שכן
* ודבר האבד מתר
לא ראיה מכו'
דבחנם, ומשמע שם שג'
ב * על ידי פועל'
אותם שאינו
הל המועד פדאיתא כגו'
אפלו אם יכול להשיג
תקנו. ודע (פ"ח פ"ח) וכן
מצוה ומוצא לקנות מן
הלפיד התי רב לקצר
פנים

(ד) הרא"ש (פ"ח כ"ב ט)
כמו מכל דבר האבד,
מתקשרא שהקשר עליו
ס"ד דבר האבד, דאם
דלדעת הש"ו אפלו דבר
אין לתפס כן, אחר, דו'
האחרונים (היינו האלה
שם ד"ה פ"ח) כלם הס'
מצד אפן. והפתחי עו'
ד' שנוי, ולא התבונן ש'
דעת הלבוש לצ"ח בסוף
ענינים לא ישכר ישראל
קצת שם (פ"ח פ"ח) על
ב (ע) וצ"ח לצ"ח שם ב
למי שיש לו בעצמו ו'
שאין לו בעצמו מלאכה
חוקה היא, שכן בירושלמי
לצ"ח מתורה מכל רב'
אפשר דוקא באין לו כלי'
(י) ולפי זה כחל המועד

הנהג כדורג אלק ו"ו
יוז וגבר הנהג

בעזה"ת

ספר

שאלות ותשובות

אבני יִשְׁפָּה

חלק אורח חיים

חלק יורה דעה

תשובות ובירורים בענינים נחוצים באו"ח ויו"ד

אשר חנני הי"ת

ישראל פסח פיינהנדלר

פניה"ק ירושלים תוכב"א

שנת שוהם וישפה מוסבות לפ"ג

(התשמ"ט)

בקלות ע"י מטלית שהיא לחה כמים, נראה דיש להתיר כיון דלא הוי בכלל כיבוס בנעלים של עור.

וב"ל זה כתבתי לענ"ד אבל למעשה גאון אחד שליט"א אמר שמותר לצחצח נעליים בחול המועד ולא דמי למה שאסרו חז"ל לכבס בחוה"מ, דהם לא אסרו רק כלי צמר אבל כלי פשתן מותר, כמבואר בגמ' מו"ק י"ח א' ושו"ע או"ח סי' תקל"ח סע' ב'. (ונראה כוונתו ע"פ דברי המ"ב שם ס"ק י"ב דטעם ההיתר הפשתן הוא משום דקלין להתלכלך וגם אין טורח בכיבוסן כ"כ, וא"כ ה"ה בכגדים שלנו דמי לפשתן, ואף שאנו נוהגים להחמיר כדאיתא בשו"ע, אבל די לנו להחמיר בכגדים, אבל אין צורך להחמיר בנעליים.)

והריני ידידו דוש"ת

ישראל פסח פיינינדלר

מחליפים משבת לשבת ושוב אין לצחצח אותם במועד. ואף דיש אנשים שהם מצחצחים את הנעלים בכל יום, ביארנו בסי' ק"ד להחמיר במחליף בגדים בכל יום. גם מש"כ בשם שבילי דוד לחלק אם יש לו זוג אחד או שני זוגות נעליים, ורצה לדמותו למי שאין לו אלא חלוק אחד, שמובא בשו"ע סי' תקל"ד סע' א' להיתר, יש להעיר מדברי המ"ב שם ס"ק ט' דיש מן הפוסקים דסוכרים דכל זה בזמן התלמוד כיון שהיה מוכח ע"י איזורו עיי"ש, וא"כ לפ"ז גם אם אין לו רק זוג נעלים אחד יש להחמיר.

וגם אין נפקא מינא אם משתמש בנוזלים או במשחה לצחצח, שהרי אנו אוסרים מטעם כיבוס, ושניהם שוים לענין זה, כיון דבשניהם שייך שמא יכנס לחג כשהוא מנוול. אמנם להוריד את האבק במטלית יבשה, או לנגב

סימן קי

קבלת שכר על שמירת תנוק בחול המועד; אם ילדים יציירו ויצבעו בחול המועד

כאוכל נפש. וא"כ כ"ש שמירה לגופו של תינוק שהיא חשובה הרבה יותר מתכשיטין. ואעפ"י שאינו תמיד מטפל בגוף התינוק מ"מ כיון שהוא שומרו מכל נזק שלא יקרה לגופו, שפיר יש לקרוא לזה אוכל נפש, וכן יש קצת ראייה לפי דברי רב בנדורים ל"ז א' שסובר שהטעם שלוקחים שכר על המקרא הוא שכר שימור, א"כ איך מלמדים תינוקות בחוה"מ שהרי אין מבטלים אותם אפילו לבנין ביהמ"ק כדאיתא בשבת קי"ט ב', ורק בערב שבת וערב יום טוב בסוף היום התיר הרמב"ם פ"ב ת"ת לבטל התינוקות. ודוחק לומר שילמדו אז בחנם, כי מי יאמר שימצא ללמד בחנם, וחז"ל הזהירו לא לבטלם, וא"כ רואים שמותר לקחת שכר שימור על התינוקות בחוה"מ. אמנם יש לדחות לפי מש"כ הרמ"א כאן שדבר האבד מותר לעשות אפילו בשכר קצוב ע"כ, ולימוד התינוקות הוא דבר אבד, כי מה שהחסיר בחול המועד לא יוכל להשלים להם אחרי המועד. אמנם לדינא מותר וכנ"ל.

וגאון אחד שליט"א אמר שאין איסור לשלם שכר על שמירת תינוק בחול המועד כיון שאין כאן גדר של מלאכה, ודוקא על מלאכה אמרינן שבשכר אסור, אבל שמירת תינוק הוא דבר שאפילו בשבת מותר ע"כ. וכן

ה' אלול תש"מ.

לכבוד ידידי אהובי הרה"ג הרב משולם משולם שליט"א
טח"ס מועדי ה' ומשגיח רוחני בישיבה ק' בית שמעיה
בב"ב יצ"ו,

אחרי טובא הברכה זכוח"ט,

קבלתי שאלותיו בעניני חוה"מ ואחפלא שכותב אלי, שהרי לא לדידי הוא צריך שכוחו רב לו בהלכות אלו ועוד שהוא שוכן בעיר מלאה חכמים, ובכל אופן אין מסרבין לגדול ואכתוב קצת לעשות רצונו.

← 7 ענף א: קבלת שכר על שמירת תינוק בחול המועד

בענין השאלה אם מותר לקבל שכר על שמירת תינוק בחוה"מ. בסי' תקמ"ב סע' א' מבואר שאפילו המלאכות המותרות בחוה"מ, אינן מותרות אלא לעצמו או לאחרים בחנם. אמנם הבה"ל סי' תקמ"ב סע' א' ד"ה אפילו, מסיק שבאוכל נפש אם אין מצויים לו אנשים שיעשו לו בחנם, יוכל להקל ליתן לו שכר ע"כ. ושמירת התינוק שהוא דבר חיוני לגופו של התינוק נראה שלא גרע מאוכל נפש. וכן כתב הבה"ל סי' תקמ"ו סי' ה' ד"ה כל, שתכשיטין לגוף מה שהאשה מטפלת בגופה הוי

באים לצייר או לצבוע הרי כוונתו היא לעשות דבר של יופי ובוה מדויקים היטב כדי שיצא דבר נאה. ולפ"ז יתכן שאפילו היש מתירין של כתיבה בחוה"מ גם הם יאסרו לצבוע ולצייר כי בזה יש לחשוש שהוא מעשה אומן. ואעפ"י שאין הקטן יודע עדיין איך לצייר כמעשה אומן ומעשיו הם כעת בגדר מעשה הדיוט, מ"מ כיון שכאשר יגדל אז יעשה אותם המעשים והם יהיו אסורים, כי אז יהיו בגדר מעשה אומן, לכן גם בקטנותו יש לאסור, ודומה לזה מצאנו בגמ' עירובין מ' ב' שאין לתת לקטן לשנות כוס של שהחיינו ביה"כ דילמא אתי למסרך עיי"ש. ואעפ"י שכעת הקטן עושה בהיתר, עכ"פ כיון שאם יעשה כן בגדלותו יהיה בזה איסור לכן אנו אוסרים בקטנותו, וה"ה בזה.

וזה נראה לי טעמו של גאון אחד שליט"א שאמר שילדים שהגיעו לחינוך אין להקל להם שיציירו או יצבעו בחול המועד, ע"כ. ויש לפרסם הלכה זו כי יש בני אדם שנותנים לילדים תעסוקה זו בחול המועד שיש בה משום חילול המועד.

והריני ידידו דוש"ת,
ישראל פסת פיינהנדרלר

נראה לי ממש"כ המ"ב סי' תקמ"ב ס"ק א' שכתב וז"ל: מלאכות המותרות כגון כל דבר שהוא צורך המועד וכו', וכן כמה דברים שאסרו משום טרחה אף שאינה מלאכה ממש עכ"ל. ומוכח מזה שאם הוא דבר שאין בו שום סרך מלאכה או טרחה, מותר לעשותו בשכר.

ענף ב : אם מותר לילדים לצבוע ולצייר בחוה"מ

ע' סי' תקמ"ה סע' א' ומ"ב ס"ק ד' דיש מקילים בחוה"מ בכל כתיבה חוץ מספרים תו"מ ואפילו כתיבה מרובע הוי כמעשה הדיוט שאין אדם מקפיד לכתוב אותו כתקונו כ"כ ע"כ. וכ"כ הבה"ל שם סע' ה' ד"ה אפילו שצ"ל שלענין חוה"מ לא אסרו כי אם כתב שהוא מעשה אומן וסתם כתב לבד כתב אשורית מקרי מעשה הדיוט, ובספר מו"ק מחמיר גם בכתב משיט"א (כתב רגיל שלנו, י.פ.) בכתב ידי סופר אם עושים בלכלר נאה שהוא מעשה אומן וכו' ע"כ.

מכ"ל זה נלמד שהקולא שיש בסתם כתיבה הוא מצד שאינו מעשה אומן, כי אין אדם מיפה את הכתב רק שהוא כותב כדי שידעו מה היא כוונתו במכתב זה. אבל אם

סימן קיא

**אם מותר להגיש אוכל לאורח ביום צום ;
הגשת אוכל להורים או לאורחים שאינם מברכים**

ע"פ שו"ע או"ח סי' קס"ג וסי' קס"ט דאסור לתת לאכול למי שאיננו נוטל ידיו או שאינו מברך, והטעם הוא כיון שמכשילו, וא"כ ה"ה בזה. ושמעתי שיש מקילים בזה משום דיש לחוש לשנאת חנם דאסורה מן התורה. ואינו נראה, דא"כ אף את כל המצוות לא נקיים כשיהיה חשש שנאת חנם. ושו"ר בשדה חמד כרך ב' עמ' 144 שמסיק כדברינו דמחשש איבה אין לעבור על לפני עיוור ע"ש. אמנם ע' דעת הגרש"ז אויערבך שליט"א לקמן ענף ג'. ועוד יש עצה לתת דרך מכירה וכמ"ש מהרש"ם ח"ו סי' י"א דמותר למכור במסעדה אוכל לאנשים שאינם נוטלים ידיים ואינם מברכים דאיסור מכירה הוא רק במקום דאיכא משום לפני עיוור, אבל היכא דלא קאי בתרי עברי דנהרא, היינו, דאם לא יתן לו הוא, יוכל להשיג ממקום אחר, איסורו הוא משום מסייע בידי עוברי

לכבוד ידידי מכובדי שייף עיי"ל שייף נפיק מרביץ תורה ומקים עולה של תורה הרה"ג הרב אברהם דהן שליט"א ראש כולל קול רפאל נתיבות, אהדשה"ט,

בדבר השאלה באורח שבא להתארח בשבעה עשר בתמוז ואינו צום, האם מותר להגיש לו אוכל, דשמא יש לחוש כאן לשנאת חנם כיון שאינו מבין את חומרת היום. שאלה זו ועוד שאלות בענין הגשת אוכל לאנשים שאינם מברכים תתבארנה לקמן.

ענף א : הגשת אוכל לאורח ביום צום

ונראה שאסור להגיש אוכל לאורח ביום צום אם לא במקום שפטור מצום כגון שהוא חולה וכו'. וטעמי

איסור "שכר מועד"

סימן כ"ה

שאלה - בהאיסור לעשות לאחרים 'בשכר' האם זה דוקא בדבר שיש בו 'מלאכה' (המותרת, וכל שכן האסורה) או אסור אף בעד דבר שאין בו משום מלאכה כלל.

מהו לשומרת טף לקבל שמירת הילדים בשכר בימי חוה"מ.

תשובה - מחלוקת, והמיקל יש לו על מה לסמוך. מבואר בשו"ע

(סי' תקמ"ב ס"א וטו"ז) דאסור לעשות שום מלאכה (אף מלאכה המותרת) כשמקבל עליו שכר, דקבלת שכר הוי (משווייהו) כעובדא דחול, ועב"י (סוס"י תקמ"א) שעל כן אסור לתפור בשכר מעשה הדיוט לצורך אחרים [מלבד מלאכת אוכנ"פ שמותר לקבל עליה שכר (כגון וועיט"ר-מלצר) כמש"כ בבה"ל (רס"י תקמ"ב, אם אינו מוצא אנשים שיעשוהו לו בחנם) וכן פועלים העובדים בחנויות מידי דמיכל (גראסערי, בעיקערי, מקולין). ועיי"ש דבעד מכשירי אוכנ"פ הפמ"ג אינו מתיר אא"כ הוא ג"כ צרכי מצוה, אבל הבה"ל נוטה להקל לגמרי, ועשו"ת אבני נזר (סי' ב') שאוסר].

והא"ר (סי' תקמ"א ס"ז) מביא מהרי"א ז' ובכנה"ג ושכ"ד הכל בו דכל מלאכה לצורך המועד מותר לעשותו לאחרים אף בשכר [ואיסור שכר לדידהו הוא לעשותו לאחרים בשכר דבר שאינו מלאכה כלל אלא שאינו לצורך המועד (דבחנם היה מותר לו לעשותו בשבילו). שו"ת נובי"ת סי' ק"ד]. מיהו להלכה לא נקטינן כהא"ר.

ובנוגע שאלתינו משמע מנוב"י הנ"ל דשכר המועד אסור אפילו בדבר שאינו מלאכה כלל, וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ז סי' ט"ו), ועל כן שומר טף של גויים אסור לקבל שכר במועד, וכן יהא אסור להיות שוטר או שומר הפתח (בשביל גויים, שאינו צורך המועד של יהודים).

אבל בס' חוט שני (ע' ר') הוכיח מהמ"ב (רס"י תקמ"ד) דדבר שאין בו משום מלאכה כלל מותר לקבל עליה שכר, מדכ"י שאסור לקבל שכר על מלאכה, או דבר שאסור משום טירחא אף שאינה מלאכה ממש עיי"ב, ועל כן מותר לקבל שכר להיות שומר-טף כיון שאין נוטלין השכר על הטירחה שבהם [אבל צ"ע דמאן יימר זה, דודאי השכר כולל על כל מיני טירחות שמטריחין בטיפולן, כגון לקנה התינוקות אחר עשיית צרכיהם, וכן להאכילם, ובפרט בקטני קטנים להשקותם בקבוקי חלב, וכן יש כמה ילדים שהם משתובבים וצריכים כל הזמן לילך אחריהם, ולסדר כל מה שמבלבלים], וכסברת המקילים הנ"ל הובא נמי בשו"ת אבני ישפה (ח"א סי' ק"י) משם גאון א' [והוא מיקל כהבא"מ מטעם דהוי כצרכי אוכנ"פ, ע' להלן] וכ"כ להקל בס' מראות יחזקאל (ע' רצ"ג וע' רצ"ד) משו"ת עמק התשובה ח"א (סי' פ"ה) ובס' הל' חג בחג (ע' ש"ל) וכ"ה בקו' שיעורי הלכה (פעלדר, ע' נ"ח) [וסברת המקילים הנ"ל משום דאיסור שכר מועד אינו כמו שכר שבת, אלא דהשכר שבמועד גורם שהמלאכה הוי עובדין דחול, ובאין כאן מלאכה אין עובדא דחול, ואין איסור לשלם (ובפרט בדבר שניכר שהוא כולו מלאכת צורך המועד כשמירת הטף)].

דר מינים שונים כל אין בו משום כוור, בזה ולא בזה, אינו (סולת), ויותר נראה שהם מעורבים כיון הפעקלך וגם שם כעין זה המהרש"ג עם אח"כ להיות שמת שבת ח"ד סי'

יעשוהו (כרגיל) גיל החינוך מותר, התוקקים לעשותם ע' רס"י ש"א [ולא ע' רמ"ד] דמה המועד, דהיינו [לאכה].

ולמלאות כמה לאסור משום המעלה בס"י ב', טנים למלאותם, את (וחשיב צורך

אסור לסוגרו עם ע"ס) וכדומה באר בשו"ע סי' ת"ס תופר, וכיון חשיב הפירה קילים על פחות וט, הרי מעשה (וגם הוי קצת קל"ך).

שכר לימוד עם בחורים. ולקבל שכר בעד לימוד עם בחורים או עם אחרים כ' שם להתיר משום שהוא דבר האבד אם לא ילמדו ויבטלו זמנם, ובאמת שבלא"ה מותר משום דהוי צרכי מצוה ומבואר במג"א (סוס"י תקמ"ד) משם הב"י דכל צורך. מצוה המותרת במועד מותר לקבל עליה שכר, ובכלל את"ל דכדבר שאין בו מלאכה ליכא איסור הרווחת שכר פשוט שמתיר שלימוד אינו מלאכה (ולפ"ז יהא מותר לקבל שכר אף על לימוד לימודי חול, או לימוד אומנות).

ומכ"כ זה מגיד מישרים או מגיד שיעור מפורסם שהזמינוהו לדרוש בחוה"מ, והבטיחוהו לשלם לו סכום מסויים ע"ז.

והגר"ש שטיינבערגער שליט"א (רב דביהמ"ד דברי חיים בקרית יואל) פיקפק דבלאו הכי אסור שהרי אסור לקבל שכר על לימוד (דמה אני בחנם אף אתם בחנם) ומותר רק לקבל שכר בטלה, וזה לא שייך בחוה"מ דממילא אסור או במלאכה עכ"ד, ויש לומר דמקבל שכר על שמירת הבחורים וכו' ואכ"מ להאריך. L

שומר-טף לקבל שכר

למעלה הבאנו מקילים ליטול שכר שמירת טף משום שאין בה שום עשיית מלאכה, אבל יש הסוברים דאיסור שכר נוהג אפילו בדבר שאין בו שום מלאכה (כמו איסור שכר שבת), ובשו"ת באר משה (ח"ז סי' י"ד) מתיר לקבל שכר כדי להיות שומר-טף משום דשמירת ילדים הוי כאוכל נפש, ועל אוכנ"פ מותר לקבל שכר (וכמו שרופא מותר לקבל שכר דהוי כאוכנ"פ), וגם הוי כצרכי מצוה, וכצרכי רבים (דהוא דבר המזדמן תדיר), ושחכ"א התיר דהוי כדבר האבד, ששומר את הטף כדי שלא יזיקו את עצמן יעו"ש, וכ"כ בשו"ת פאת שדך (ח"ב סי' קי"ד) להתיר מטעם דבר האבד שא"א להשאיר התינוק בלי

שומר משום סכנה, ואינו מוכן די הצורך שאם לא נתיר לשכור שומר-טף או ההורים לא יעזבו את הבית, או שיטלו עמם את הילדים, ונמצא דשכירת שומר-טף אינו לצורך התינוקות עצמן, אלא לצורך ההורים שיוכלו לעזוב הבית, ועוד שהוא הגורם הדובר האבד.

ומשם בעל קות"ש ז"ל מובא (בס' אשה"א ח"ג ע' ס', ובקובץ מבקשי תורה חוה"מ ע' תשמ"ה) שבאמת אסור לשומר-טף לקבל שכר, מלבד אם בני הבית נאלצים וזקוקים וחייבים לצאת (דאז מותר..). וכן לקבל שכר על שידוך שהציע וגמר במועד מותר, שהאיסור הוא על עשיית איזה מלאכה, וכאן אינו לא מלאכה, ולא טירחה, אלא מצוה, והכסף שנטל הוא על המחשבה שעלה לו ברעיונו [עכ"פ יוצא מדבריו דאיסור נטילת שכר הוא אפילו בדבר שאין בו משום מלאכה, אם יש בו טירחה, ועיי"ש בנוגע בחור הלומד בישיבת בין הזמנים לקבל שכר ע"ז שישלהקל שאין זה שכר על לימודו, שהרי אסור לקבל שכר על לימוד, ואי"ז אלא מתנה].

ואגב מסתבר דאיסור שכר המועד הוא דוקא על המקבל, לא על הנותן, ולא דמי לשבת שי"א שהאיסור גם על הנותן (ע' ס' תהל"ד) [וכ"כ בס' שמירת המועד כהלכתו (פי"ז הערה 7) ובס' חוה"מ כ"כ (פ"ג ביאורים אות ב')].

לקבל שכר על שידוך שגמר בחוה"מ. הבאנו למעלה מהקו"ש להקל, וראיתי משם הגר"ח"ק (בס' מועדי הגר"ח תשו' רס"ט) שאוסר, אבל לענ"ד פשוט להתיר מטעם דבר האבד שכל יום שמתעכב שידוך עלול הדבר להבטל, ונמצא דהוי דבר האבד, ועוד שעיי"כ יתאחר הנישואין והוא דבר האבד להבטל ממצות נישואין (וכיו"ב כתבנו בסי' רל"ג שאם שדכן צילצל אליו בחוה"מ עם הצעת שידוך שמתיר לו לכתוב את כל המידע (אינפארמאציה) אודות השידוך, דחשש איבוד הצעה חשיב דבר האבד ושמא

יקדמנו אחר). [וא קרוב לפקו"נ שא שאין לך יום ע ואכ"מ להאריך, מהמצוות הגדול

שכר לבעלי תז ובעמח"ס ליתן שכר לבעי השואבה כיון שא לחבר הכלי שיו דאולי זה חשיב (ובפרט כשהוא מערכת העלעקט מלאכה לעצמה, : בפרק י"א אור

שאלה - נ בשו טעקסי) מהו

ובתוכה יבו

תשובה - נ המ

להסיע נכרים מלאכה שיש ב הנוסעים נוסעים מותרים בדרך מע והמלאכות המקו מעשה הדיוט, ג 'צרכי רבים' (ובני האוטר'ס שאם ל: ניכר לצרכי ז (קאר-סערוויסע"

הצורך שאם
ים לא יעזבו
דים, ונמצא
יקוח עצמן,
הבית, ועוד

אשה"א ח"ג
: חוה"מ ע'
לקבל שכר,
ים וחייבים
על שידוך
ר הוא על
לאכה, ולא
הוא על
שא מדבריו
שאין בו
ר"ש בנוגע
ל שכר ע"ז
טהרי אסור
מתנה].

הוא דוקא
דמי לשבת
(תה"ל"ד)
הערה 7)
ב"}.

מ. הבאנו
יתי משם
שאוסר,
אבד שכל
ל, ונמצא
הנישואין
ן (וכו"ב
על איליו
כתוב את
השידוך,
בד ושמא

יקדמנו אחר). [ואגב: ענין שידוכין בזמנינו הוא קרוב לפקו"נ שאנו דרים בדור פרוץ ומקולקול שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתה ואכ"מ להארץ, רק בקיצור אמרים שהוא א' מהמצוות הגדולות בדורינו להתעסק בעניני שידוכין].

שכר לבעלי תזמורת לשמחת בית השואבה. ובעמח"ס בני אברהם מיישב ע"פ הג"ל ליתן שכר לבעלי תזמורת אצל שמחת בית השואבה כיון שאין בו מלאכה (מלבד אם צריכים לחבר הכלי שיר למערכת העלעקטער), ול"י דאולי זה השיב מלאכה, ועוד שיש בו טירחה (ובפרט כשהוא לשעות ארוכות) ועוד דלסדר מערכת העלעקטער לכלי שיר השונים הוא מלאכה לעצמה, אמנם ע' בדברינו בפסקי הלכות בפרק י"א אות ח' ואות ט' התרים אחרים.

***

סימן כ"ו

כ"ו שא"ה - מי שפרנסתו לנהג אוטו בשכר (קאר-סערוויס או טעקסי) מהו שיסיע אנשים במועד בשכר.

ובתוכה יבואר ענין שכר מועד בהבלעה.

תשובה - כשמסיע ישראלים (לצורך המועד) יש להקל, אבל להסיע נכרים יש להחמיר. הנה מצד איסור מלאכה שיש בהנהגת אוטו הלא בדרך כלל הנוסעים נוסעים לאיזה צורך, וכל צרכי המועד מותרים בדרך מעשה הדיוט, בין לו ובין לאחרים, והמלאכות המקושרות במעשה ההנהגה הוא ג"כ מעשה הדיוט, גם יש לדון דלפעמים זה השיב 'צרכי רבים' (ובפרט אם נביט על כלליות הסעת האוטו'ס שאם לא יעבדו בחוה"מ יהיה זה חסרון ניכר לצרכי הרבים הנוסעים עם אוטו'ס (קאר-סערוויסע"ס)) וע' בס' שש"כ (פס"ח סוף

הערה ח') ובס' שמירת המועד כהלכתו (פי"א הערה 29) דנחשב צרכי רבים.

א"א מה שיש לדון מצד מה שהוא עושה מלאכת ההנהגה בשביל קבלת שכר, והלא אסור לעשות מלאכה (לאחרים) בעד שכר. ומה שיל"ע למ"ד דאיסור לקבל שכר הוא רק בעד מלאכה' (כמובא בדברינו בס' הקודם) מהו שיסיע אנשים בחוה"מ בשכר, ומקום הספק לשיטות הסוכרים דבחוה"מ לא נאסר מלאכת 'הבערה' כלל (שהוא עיקר האיסור לנהל אוטו בשבת וביו"ט (משום שמוליד אש)) כמש"כ לעיל בס' ט"ב אם זה מחשיבו בחוה"מ כאילו אינו מלאכה כלל ושפיר דמי, או שחשובה 'מלאכה' המותרת ואסורה, או שעכ"פ לא גריע מרבר שיש בו טירחה דאסור לקבל בעדו שכר (כמ"ב רס"י תקמ"ה), ומסתבר דלהחזו"א שס"ל שיש בהפעלת כל סוגי מכוניות משום בונה ומכה בפטיש נראה לאיסור בזה, דאלו הם מלאכות האסורות בחוה"מ כשאינו לצורכו.

ופשוט שלקבל שכר בעד הסעת רכב ציבורי (צרכי רבים יהודיים) דמותר מטעם צרכי רבים, וכן אם הנסיעה הוא לצורך מצוה דאו מותר אף בשכר כמש"כ, אבל לא כשהלה נוסע לבלות הזמן, או סהם להא ודא, וכל שכן כדי להתלמד לנהג שיתכן שיש איסור בעצם ההנהגה בכגון דא עמש"כ בתשובה סי' ט"ב [וצ"ע אם הוא מחוייב לשאול את המזמינו אם הוא באחד מאופני ההיתר שיקבל שכר, או לא, ופשטות ד' הפוסקים דאי"צ, כל שיכול לחלות שבהתירא נוסע, וכל ישראל יש לו חזקת כשרות, וע"ע בדברינו להלן סי' קצ"ו שאי"צ לשאול להבא לקנות בחנוח].

ואת"ל לאיסור (שלא ע"פ א' מתנאי היתר הג"ל) אין לישראל לשכור נהג ישראל דמכשילו באיסור קבלת שכר, ועובר על ולפני עור, וישכרו רק נהג נכרי, וע' להלן בד"ה הרוצה עוד מזה.

ובם' אשה"א הנ"ל מביא מבעל קות"ש ז"ל שמתיר כיון שהנסיעות הוא לצורך המועד, ויש להנהג הוצאות על הנסיעה, שאינו מחוייב ליקח נוסעים בחינם על הוצאותיו, ושוב יוכל לקחת שכר יותר מהוצאותיו (פי' שחשיב שכר מועד בהבלעה, ושכר מועד בהבלעה לא גריעי משכר שבת בהבלעה דמותר) וכיו"ב בס' שש"כ (פס"ו הערה מ"ג והערה קס"ד), מיהו עמש"כ בפסקי הלכות? (פרק ו' סי' ב') דובר זה תלוי במחלוקת [שבס' שש"כ וס' מראות יחזקאל מקילים, אבל בס' חוט שני וס' מועדים וזמנים אוסרים], ובס' מראות יחזקאל (ע' רצ"ה) מביא מבעמח"ס עמק התשובה שליט"א שמתיר לנהג אוטו בעד שכר כדי להביא אנשים יהודיים למקומות צרכיהם "לצורך שמחת יו"ט", שהותרה המלאכה במועד מחמת כן עיי"ב, וצ"ע דמלאכה בשכר לא הותר אלא במלאכת אוכנ"פ ממש, לא בעד שאר צרכי (ושמחת) החג, ומה שכ' שם בהערות שיש בו (בהיתר זה) 'צורך לרבים' לנסוע ממקום למקום, ואם לא יעשו הישראלים נסיעות יגרמו צער וסבל לרבים, צ"ע דצרכי רבים היינו דבר שהוא קבוע לרבים ביחד, אבל לא בכה"ג שנוסעים יחיד יחיד, ועוד שהרי מצוי הרבה נהגים וקאר-סערוויסע"ס של נכרים.

ול'הסיני נכרים בעד שכר לכו"ע אסור, אם לא שנימא ההיתר משום דהוי בהבלעה ביחד עם דמי ההוצאות של הדלק, ושאר הוצאות החזקת אוטו, ועוד שהרי הנהגת אוטו קשור עם מלאכות (הבערה ותיקון מנא וכו') שאסורים בשביל גויים.

ובס' מועדים וזמנים (ח"ד סי' ש"ב) מפקפק על היתר שכר בהבלעה, שלא מצינו היתר הבלעה אלא כשמשלם השכר לאחר השבת, אבל לא כשמשלם במועד גופא שמוכחא מילתא שמשלם גם בעד ההנהגה, והוי הפרעון ולזול ועוברא דחול [וכנראה שהיינו מה שכ' שם בח"ז

סי' קנ"ה היתר משום שיש בזה הבלעה בדמי שכר השימוש במכונית עצמה, ששוכר הטעקסי עם הנהג יחד, ושכר המכונה אינו מבורר, ושישתדל לקבל השכר אחרי חוה"מ (כשאין חשש בל תלין)), וכן הבאנו משו"ת באר משה (ח"ז סי' ט')

הרוצה לשכור אוטו עם מנהיג להנהיגו כדי ליסע לטיול האם מותר לשכור נהג ישראל שנוסע באיסור קבלת שכר

ל'באזרה יש לאסור משום 'לפני עור' (דגם המכשיל חבירו באיסור דרבנן עובר משום ולפני עור) ועוד משום איסור מסייע ידי עוברי עבירה, והגם שכתבנו שיש צדדים להקל בהנהגת אוטו בשכר (בהבלעה) אולי יש עכ"פ להקל לשוכרו, שלגבי איסור לפני עור במידי דרבנן יש לסמוך על המקילים, ובאמת ראיתי בס' מועדים זמנים (ח"ד סוס"י ש"ב) שמחמיר בזה, ואפילו אם נוסע לצורך המועד ממש י"ל שהוא צריך לשכור נהג נכרי (לא ישראלי) כשמצוי לו, שישראל אין לו לעבוד תמורת שכר אפילו לצורך המועד במלאכות דאורייתות כשאפשר ע"י נכרי, ועעו"ש בח"ז (סוס"י קנ"ה).

וראיתי בשו"ת באר משה (ח"ז סי' ט') דאף דמדינא עדיף לנסוע ע"י גוי מלנסוע ע"י יהודי שעל פי ההלכה אסור לו לקבל שכר, אבל היות שבזמנינו הרבה פעמים יש לו עגמת נפש ממנהיג נכרי, ויותר ניחא נפש ליהודי מנהיג ישראל, על כן יש להקל (מיהו כמדומה שכהיום אינו מצוי כל כך שיהיה לאדם עגמנ"פ ממנהיג נכרי, ועכ"פ בודאי לא הרכה פעמים) וצ"ע [ובעמח"ס בני אברהם שליט"א העיר שי"ל שלא שייך ל"ת דולפני עור כל שיש פוסקים שמקילים (כמש"כ המבי"ט ח"א סי' כ"א) פי' בא' משאר התירים המנויים כאן ובפסקי ההלכות.

***

סימן

שאלה - מי שפרנז לצדקה בעו אי מותר לקבץ צדק כשמקבל אחוזים נ לקב

תשובה - מותר.

(פי"א אות לקבל שכר, אלא מה דאולי גבאי צדקה בשכר י דהוא רק כפועל דעלמ וכמש"כ הפוסקים לגבי שהן פטורים מן התפלו השו"ע (סי' ל"ח סי"ח, ו בשביל קבלת שכר, לאו כפועל דעלמא שבא בשו מה"ט בשו"ת ויכרך דוד

תגלה

סימן

שאלה - גילח ובחג מב אי מותר לה

תשובה - להקי ובמועד

שיריים). נראה דמותר לגלה את עצמו מערב לגמרי כדבעי, ולא הוי

סימן כ"ז

שאלה - מי שפרנסתו שמקבץ מעות לצדקה בעד שכר קבוע מהו אי מותר לקבץ צדקה בחוה"מ, ומהו כשמקבל אתוזים ממה שעלה בידו לקבץ.

תשובה - מותר. כתבנו בפסקי ההלכות (פי"א אות ח') דלדבר מצוה מותר לקבל שכר, אלא מה שהתכוונתי בשאלתינו דאולי גבאי צדקה בשכר לא חשיב 'עוסק במצוה' דהוא רק כפועל דעלמא, שהרי בא בשכרו וכמש"כ הפוסקים לגבי כותבי תפילין ומזוזות שהן פטורים מן התפלה וכו' כמבואר בנו"כ השו"ע (סי' ל"ח סי"ח, ובמג"א שם) שאם עושה בשביל קבלת שכר, לאו עוסק במצוה הוא אלא כפועל דעלמא שבא בשכרו, וכמו שהארכנו נמי מה"ט בשו"ת ויברך דוד על הלי' תפלה סי' מ"ה

לדון שהמאספים מעות לצדקה ומקבלים שכר (גדול יותר משכר בטלה) בעד פעולתם, וכל שכן המקבלים אתוזים בעד פעולתם לא חשיבי עוסקים במצוות יעוב"ש, ומה שכתבנו בשו"ת ויברך דוד על הלי' ת"ת (סי' ע"ו).

שוב חשבתי דהכא שאני שאין מסתכלים אם אצלו מיקרי "מקיים מצוה" רק אם התעסקותו הוא בדבר מצוה, וסוכ"ס האוסף צדקה הוא עסק של מצוה, וכמו שהתירו צרכי מצוה בשכר שהיינו שהתירו עבור המצוה, ולא כשביל הפועל העושה מצוה.

ובכ"ל מבואר בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' פ"ו) דרק גבאי שרק אוסף מה שנתחייבו מכבר לצדקה הוא דלא חשיב עוסק במצוה, אבל אם עבודתו הוא להשפיע על הציבור להגביר ולהוסיף על התנדבותם זה לכו"ע חשיב עוסק במצוה, אף שהוא בעד שכר (אתוזים).

תגלחת השערות - נטילת צפרניים

סימן כ"ח

שאלה - גילח שערותיו לפני החג ובחג מבחין שנשאר שיריים אי מותר לתקנו בחוה"מ.

תשובה - להקל (אם לא ידע מזה, ובמועד אמרו לו שנשאר שיריים). נראה דמותר מאחר שלמעשה השתדל לגלח את עצמו מערב החג, אלא שלא עלתה לו לגמרי כדבעי, ולא הוי ליה למידע שלא עלתה לו

כטוב ובפרט בן החסידים שאין מסתכלים במראה ואינו יודע בטוב התגלחת, וסומך את עצמו לגמרי על המגלח, ותגלחת הוא מצרכי המועד (יפוי ותיקון הגוף. מ"ב ג') אלא שבעלמא קנסוהו כדי שלא יסמוך לעשותו במועד, ונמצא שיכנס ליר"ט כשהוא מניוול, ולכאורה שזה לא שייך כאן (דלא מצינו שחייבוהו לאתר התגלחת להסתכל עצמו הדק היטב במראה אם נתגלח כרצוי וכהוגן), וכן הטעם דאסרינן תגלחת אפילו למי שבאמת גילח את עצמו מעיר"ט (אף דלא שייך

הבלעה כדמי
ששוכר הטעסקי
אינו מבורר,
חווה"מ (כשאין
ר"ת באר משה

להנהיגו כדי
נהג ישראל
שכר

זני עור' (דגם
דרבנן עובר
זור מסייע ידי
צדדים להקל
זלי יש עכ"פ
זני עור במידי
מת ראיתי בס'
זמחמיר בזה,
זש"ל שהוא
זכשמצוי לו,
זאפילו לצורך
זשר ע"י נכרי,
(ה).

זסי ט' דאף
זגוי מלנסוע
זלקבל שכר,
זש לו עגמת
זיהודי מנהיג
זמה שכהיום
זג"פ ממנהיג
זזמים) וצ"ע
זשי"ל שלא
זש שמקילים
זבא' משאר
זהלכות.

20

ספר

שאלות ותשובות

עמק התשובה

חלק ראשון

כולל

תשובות ובירורים וביאורים
בדברים הנוגעים לארבעה חלקי שו"ע

אשר חנן ה' את עבדו ברוב רחמיו וחסדיו

הק' יחזקאל ראטה

אבד"ק קארלסבורג י"ע"א

מח"ס משפט הארץ - חוקת טהרה - קרן התורה
עמק שמעתתא - חזון יחזקאל - ועוד

הוצאה שלישית ע"י הוצאת ספרים
שערי ציון קארלסבורג

ברוקלין תשס"ד לפ"ק

סימן פ"ה.

אחדשה"ט מכמסט.

אודות מה ששאל שאל לנו בענין איסור קבלת שטר כמועד עבור מלאכה וכמבואר בפי' תקמ"ב. אם יש מקום להתיר ע"י הבלעה כמו לענין שבת דמותר שטר שבת בהבלעה כדאיתא בפי' ש"ז. והיות כי לפי ראות עיני דברי חכמה דבר בזה וגם אני הרגתי בזה בשעת הלימוד, אמרתי להקלות על הכתב מה שעלתה במצודתי בענין זה.

איתא במו"ק י"ב א', רב המא שרא לכו לאבונגרי דבי ריש גלותא למיטבד עבדהא בהולא דמועדא, אמר כיון דהגר לא שקול שרשווי הוא דקא משרטי לוי ולית נן ביה ע"כ. ופירש"י ז"ל אבונגרי מסדרי שלחנות למועד עבדהא אס נשכר השלחן שרי להקנו. שרשווי ריוח בעלמא כדי סעודה. דקא אכלו בהדיהו, ולא קא השיב מלאכה עכ"ל. וכתב ע"ז הראש"ש ז"ל בסימן ט' על כרחק האי שמשין מלאכה המותרת במועד היו עשין כגון תיקון הספסלון והאינצבאות והפילו הכי דוקא שרשווי אכל בשכר אסור שמע מינה דאסור בשכר אפילו מלאכה המותרת במועד דקבלת שטר דמועד כעבודא דחול דמיא, וכיוצא בזה אמרינן לקמן בפרק בתרא כוהב אדם הפילין ומזוחה לעלמו ולאחרים בעונה, פ"י בהגם אכל לא בשכר וכן פירש"י לקמן עכ"ל הראש"ש ז"ל, וכ"כ בהידושי הריטב"א ז"ל בשם תוס' ר' יודי ז"ל עיי"ש בדבריו.

והנה מדברי הראש"ש ז"ל שכתב דהיינו תיקון אלטבאות והספסלים צודאוי ר"ל מה שזכר בס"י תקמ"ב סעי' ה' דמותר נהקן אלטבאות והספסלים במועד והיינו ג"כ לנורך המועד דווקא, וכש"כ תוס' דף ה' א' ד"ה בהדיוט, לענין בנד דשלא לנורך המועד צודאוי אסור אפי' מעשה הדיוט דלמה יהיו בהגם, ופשוט דהיינו לענין ספסלים ואלטבאות, וכ"כ תוס' דף י"ג ד"ה אין לוקהין, דאפי' לענין לקנות במועד אינו מותר רק לנורך המועד, ואף שדעת המ"מ דשרי אפי' שלא לנורך המועד וכן פסק הרמ"א בס"י הקל"ט סעי' י"ג, מ"מ כבר כתב המג"א שם בס"ק ט"ז דלא קו"ל כן, ואפי' המ"מ לא קאמר רק לענין קנייה דשרי אפי' שלא לנורך המועד וכש"כ שם בעטם הדבר "לפי שמקא וממכר אינו אסור דבר תורה אפי' צו"ט", משא"כ לענין מלאכה אפי' של הדיוט חמור טפי דמ"מ מלאכה הוא ואסור מ"מ צו"ט וצודאוי אינו מותר רק לנורך המועד, והכי משמע מדברי הרמ"א ז"ל דלענין בנד בס"י הקמ"א ס"ה דכתב המהגר "מי שלריך לו בנד במועד אס ה"י הדיוט", וכן, דמשמע דווקא מי שלריך לו הבגד שרי אכל לא מי שהינו לריך וכש"כ תוס', ולא העיר בזה הרמ"א כלום משמע דכהן לענין מלאכה מודה דבעינן לנורך המועד דווקא, וכ"כ המג"א ברס"י הקמ"א לענין רשתות במועד דלא מותר רק לנורך המועד ומדו מדין אכוס ואלטבאות עיי"ש, משמע דאלטבאות צודאוי מייירי רק לנורך המועד וכן משמע קל"ה לשון המ"מ בשם הרמב"ן ז"ל שהביא המג"א בס"י תקמ"ב ס"ק ז' שכתב א"ה דאכוס ואלטבאות ח"ל, דכל דבר שאינו לנורך אוכל נפש ח"ט"פ שהוא לנורך המועד אסור מעשה אומן עכ"ל, משמע דמייירי לנורך המועד דווקא.

מכל זה מצוה דגם מעשה הדיוט ח"ט"פ שהוא לנורך המועד אסור לאחרים בשכר. והעור ושו"ע דפסקו דאסור לאחרים בשכר צודאוי כוונתם כש"כ הראש"ש ז"ל אפי' לנורך המועד ח"כ. עד שאני המה על הנוצ"י ז"ל הניינא חלוי"מ ס"י ק"ד שכתב ח"ל דשם בס"י תקמ"ב קאי על מלאכה שאינה לנורך המועד אלא שהיא מותרת מ"מ שהיא דבר שאינה מלאכה ממש אינו מותר לאחרים לעשותה כי אס בהגם אכל אס הוא לנורך המועד והמלאכה מותרת מ"מ שהוא לנורך המועד רשאי גם לאחרים לעשותה אפי' בשכר אפי' יש לו מה יאכל כו' ומעשה שאינה ש"ו בהיי"ט כו' אלא אפילו הוא בנד הלריך לצעלו במועד הלא אינו מותר כי אס מעשה הדיוט וזכר ויכול לעשות בשכר שהפיר כש"ו הכלב עכ"ל. והוא המורה דהא מוצא דין דס"י תקמ"ב הוא מדברי הראש"ש ז"ל ומצוה צודאוי דאפי' מעשה הדיוט ולנורך המועד אסור לאחרים בשכר וכש"כ לענין ספסלים ואלטבאות ורס"י בנד במעשה הדיוט ולנורך המועד וכמו צודארנו לע"י.

ומה שהביא מדברי הרי"ז שהביא השנוה"ג דמתיר לנורך המועד השכר, כבר כתב הא"ר בס"י תקמ"א דהרי"ז ז"ל בזה בשעת הכלבו דמתיר ג"כ לנורך המועד בשכר, והם דאמה הולקו"ם על הראש"ש ז"ל שהוא דין המצוה ש"ש ס"י הקמ"ב עיי"ש ב"ה, וכתוב דצ"ל לקמן בס"ד. אכל הש"ש צודאוי מייירי אפי' לנורך המועד וכמו שהקשה באמת הבי"ע על הכלבו דמתיר לנורך המועד בשכר (עיי' בע"ז בס"י תקמ"א), משמע דהבין בפשוט דהש"ש אסור אפי' לנורך המועד.

ומש"כ הט"ז להשיג על הבי"ע אינו מוכן כלל וכמו שהמה כבר בא"ר וכמו שהוכחנו דלדבריה עיקר דין הראש"ש והעור ז"ל קאים אמעשה הדיוט לנורך המועד. ופלא על הנוצ"י שגא הזכיר כלל מדברי הכלבו ומה שהשיג עליו הבי"ע.

ובעיקר דין איסור שטר מלאכה במועד מסיק הא"ר בס"י תקמ"א ח"ל, שוב עיינתי דהבי"ע וכל הגדולים במחילה נמשכין בטעות שכתבו בסתם בס"י שאל"ה דשכר אסור אף לנורך המועד מש"ס ערוכה מ"ק י"ב רב המא שרי לצי נגרי כו' ולכן כתבו על הכלבו שהוא טעות, אכל מלאכה צ"י שפי' הש"ס על דבר שאין לריך במועד ופועלים כותים שנטנו בקבלנות. וא"כ לנורך מועד מותר בשכר והכי ס"ל נכלבו וכן ריא"ז ש"ש ז"ל וכ"כ שכתב בשם הרי"ז (כ"ל והיינו מה שהביא הנוצ"י לע"י שכתב בשם הרי"ז) עכ"ל עיי"ש. ובאמת כן מצוה צודאוי דא"ה אמר שמואל) בפירוש הראשון ח"ל, האי שידא דאבונגרי דבי ריש גלותא קשה מאד אי מלאכות המותרות במועד הן כי נקטי אגרא מאי הוי, ואי במלאכות האסורות אפי' עבדי בהגם גמור אסור, וראיתי מי שפירשה צלבינגרי ע"ג שרי מוטל עליהם לתת לו מטות ודועים או לעשות לו מלאכה כנגד, כו' ולהכי אמרינן דכיון דאינו אגרא נכ"י ח"כ המוטל עליהם מקודם לכן והרשות בידם לעשות מלאכה נכ"י, קבלנות הוא ומותר עכ"ל עיי"ש [שלריך תיקון בכמה תיבות] הרי דלפירוש זה אין שום איסור בקבלת שטר במועד במלאכות המותרות וכמו שהמה ברי"ם דבריו שם.

ומעתה חף שיש כמה פוסקים דמתירין כל השכר במועד, [ה"ה הכלבו והרי"א והג"י וכש"כ הא"ר] מ"מ לדינא אין לזוז מפסק השו"ע כיון שרוב מנין ורוב בנין מהפוסקים משמע דק"ל כן דשכר במועד אסור, ה"ה הרא"ש והטור, וכן הוא דעת רש"י ז"ל דהא מפרש בהרא"ש ז"ל, וא"כ ע"כ אסור שכר מלאכה במועד וכמו שדייק הרא"ש ז"ל, וכ"מ שהוא דעת ההוס' מדשהקו לפירוט רש"י ז"ל וכן כמה ראשונים שדרכן להטיר על דברי רש"י ז"ל לא העירו כלום ומדשהקו ל"י רבנן ש"מ דינחא לכו דשכר מלאכה במועד אסור. ופלא על הא"ר ה"ל דמשמע קצת מדבריו דהא דשכר מלאכה במועד אסור הוא דברי רש"י שדייק בן מהגמ', ועפ"י פירוט הנמ"י דהא דבריו, דהא דין זה כהבו הרא"ש ז"ל כהדיא והוא דיוק בן מהגמ', והרא"ש ז"ל לא ס"ל כפירוט הנמ"י דלא שמיע ל"י כלומר לא ס"ל כפירוט הנמ"י, ומה שייך לדחות מדברי הנמ"י פסק הרא"ש ז"ל דרז גוברי, ואולי כוונת הא"ר הוא ג"כ שם רק ליישב דברי הכלבו דאינו משועבד לפסק הרא"ש כיון שיש בדברי ראשונים פירוש אחר, דאפשר לומר עפ"י דאינו אסור שכר מלאכה במועד והכלבו והרי"א ס"ל כן. מ"מ לדינא בודאי קי"ל דשכר מלאכה במועד אסור וכש"כ דכן הוא רוב מנין ובנין של הפוסקים לכאורה. ועוד כיון שכבר סתם בן בשו"ע ונתפשט הוראה זו לאיסור בודאי אין לשנות במה שנמלא אח"כ כמה פוסקים דלא ס"ל כן, דאם נלך בדרך זה נוכל לערער כמה פוסקים והיראות שנתפשטו עפ"י השו"ע ע"פ מה שנמלא בעת כמה פוסקים ראשונים שמקילין או מחמירין דלא כשו"ע ובגנין דא בודאי מוטל עלינו לזיית כבר מה שסתם השו"ע, וכן הוסיף לדעתו דרבינו הקדוש והטור כשזכיתי לדון לפניו לפני כמה שנים השי"ב יהיגמבו וירפאהו במהרה. וא"כ גם בשכר מלאכה במועד הדין כן לעני"ד דהדין דהשו"ע חי וקיים דאסור.

והנה נכאורה ה"י אהי להמילא היתר שכר במועד, דהנה הב"י בסמ"י תקמ"ד הוכיח דכל נורך מלכה המותר במועד שרי ניקה שכר עי"ש. ואף שהב"י ברס"י תקמ"ד ערער הוכחהו דהקשה אצ"י דמתיר בכל זרכי מלכה לאחרים בשכר אפי' א"ה יש לו מה לאכול, דזה סותר למש"כ הרמ"א שסתם הריב"ש ברס"י תקמ"ד שלשאר זרכי מלכה אסור מלאכה אומן עי"ש. ולכאורה לפוס ריהטא הימא על תמיהתו דהא הרמ"א לא מיירי כלל בענין דלשאר זרכי מלכה יהי אסור שכר מלאכה, ומה ענין מלאכה אומן דמיירי צ"י הרמ"א ז"ל לענין שכר מלאכה במועד, דאף דאינו מהיר רק מלאכה הדיוט מ"מ אפשר לומר דמלאכה הדיוט מותר לאחרים אפי' בשכר ומה שסתם הדין לדברי הב"י, וכבר הנה צ"ה בפמ"ג על הט"ז עי"ש. ולעני"ד כוונת הט"ז ז"ל להשיג על הב"י דהא"ך מביא רא"י מלכרי רבים לשאר מלכה דשרי בשכר, דלמא זרכי רבים שאני דהא חזינן דמקילין בזה ג"כ דשרי אפי' מלאכה אומן, משא"כ בשאר זרכי מלכה דחזינן דלא הקילו בו לזהיר מלאכה אומן אפי' א"ה הוא לנורך במועד, ולא הקילו בו יותר מלכרי רבות, א"כ דלמא גם לענין שכר מנין לנו לדמות שאר זרכי מלכה לזרכי רבים, להקל לאחרים אפי' בשכר ובאמת כן אחי"א לפי הטעם שכתב הריב"ש שהוצא בד"מ ז"ל, כהצ ריב"ש בהשוותיו דלא החירו מלאכה

אומן במועד לנורך מלכה שאל"פ שהחירו זרכי רבים במלאכה אומן הלכות מועד עקרות כן ואין למידון זו מזה עכ"ל, א"כ גם לענין שכר אין לדמות זה לזה ולא ניקל בו יותר מלשאר זרכי רבות. זהו כוונת הט"ז ז"ל לעני"ד על דברי.

ודעת הב"י נהי דלענין עלם המלאכה שאסור לכמה פוסקים מדאורייתא אין ללמוד זו מזה, מ"מ לענין קבלת שכר שהאיסור הוא רק משום מיוחד, שפיר יש ללמוד זו מזה ולענין זה אין לחוש כ"כ ללמוד זה מזה להקל.

ולעני"ד נראה רא"י צורכר לדברי הב"י דשרי שכר מלאכה מלכה, דהנה גבי שכר שנת קי"ל דשכר שנת שרי לנורך מלכה, עי"י צ"ח ש"י ס"ה, ובמה"ש שם, ובס"י הקפ"ה. ולנורך דבר האבד מצוהר דאסור שכר שנת, דהא מקור איסור שכר שנת הוא משמירת זרעים עבור העומר כדי שלא יופסד ע"י חיות ובחממה וטופות וכש"כ ההוס' בסוכה ל"ט ובשאר מקומות, ואפי"ה אסור אלמא דדבר האבד חמור לענין שכר שנת משכר מלכה, וא"כ במועד קי"ל דלנורך דבר האבד שרי שכר, כל שכן דיחא שרי לנורך מלכה, ואל תשיבני דהא לענין מלאכה אומן מלינו דלנורך דבר האבד שרי ולנורך מלכה אסור וכ"ל בשם הריב"ש, מ"מ אנו דנין כאן לענין שכר ולענין זה מלינו גבי שנת דדבר האבד חמור מנורך מלכה, וא"כ שפיר יש ללמוד דלנורך מלכה שרי שכר מכל שכן דשרי דדבר האבד. וכן הדעת נותן מה משום איבוד ממון הקילו בשכר, ק"י לנורך מלכה שרי"ך לאבד ממון עבור מלכה, בודאי יש להקל בשכר. [ובאמת ל"י אחי"א לא נהיר מטעם זה גם מלאכה אומן מקי"י דדבר האבד ולע"ע ל"ע]. וכן מסקנה הפוסקים לדינא קי"ל דשכר מלאכה מלכה שרי במועד דהט"ז ז"ל גופי' מסיק דמשמע כן בעור דשרי שכר מלאכה מלכה במועד, וכ"כ הנמ"א צ"ח חקמ"ד ס"ק ה', וכ"פ הא"ר, ומשמע דכן נקטינן לעיקר לדינא. וא"כ כבר מצוהר צס"י רמ"ח לדין דכל מקום שהולך לסחורה חשוב לדבר מלכה, והיינו משום דלמא לפרנס בניו וצ"ב וכש"כ במדרכו, וא"כ יחשב השכר לדבר מלכה ויהא מותר ללקחו, אכן האו צורכר דבודאי לא שרי כה"ג דהא חזינן דלא התיירו רק צ"ח אין לו מה לאכול וכדאיתא בתקמ"ד ס"ב, אבל סתם לפרנס לא התיירו. והחילוק לעני"ד הוא בכמה אופנים. אחד דא"כ נמלא דיעקר כל עוקר. דק איסור שכר מלאכה במועד וזה בודאי אי אפשר, משא"כ שם בשנת גבי ספינה מיירי לפרקים, וכדאיתא חילוק כה"ג צמ"א ס"י חקפ"ה ס"ק ד', ועוד דעד כאן לא מהיר הב"י שכר מלאכה מלכה במועד אלא היכי שגוף המלאכה הוי מלכה, משא"כ היכי שאין גוף המלאכה נורך מלכה אף שהשכר הוא לנורך מלכה לא התיירו. ועוד שבאמת במועד אין מלכה לחזור אחר פרנסה, ולא חשוב דבר מלכה, משא"כ שם גבי ספינה מיירי להפליג בחול שאז הוי מלכה לחזור אחר פרנסהו וד"ל. וחילוקים האלו צורכים הם דהא נקטינן דשכר מלאכה מלכה שרי, מ"מ עבור לפרנס בניו וצ"ב כשיש לו מה לאכול לא התיירו עבור זה השכר.

אולם לעני"ד נראה להמילא היתר בנאופן אחר. דהנה מלינו דשכר מלאכה מועד אסור ושכר שנת ווי"ע ג"כ אסור נראה אי"ה מהן המור, הנה מלכד שהסביר נותנת דשכר שנת

מועד, ובשכר שנה הואיל וקיי"ל דבהבטלה מותר והעטם דאינו ניכר שהוא שכר שנה, אף שלאמיתו של דבר מה שמשלם יותר הוא משום שנה מ"מ בהבטלה מותר, וא"כ לענין שכר מלאכה מועד לא גרע מזה דשרי בהבטלה דכל שהוא בהבטלה אינו ניכר שכר המועד דמאי שנא.

והנה הב"י כתב בס"י חקפ"ה על מה שהתם העור על מה סומכין החזנין ליקח שכר שנה ח"ל, וי"ל דגמרא איתא בה"ש ע"י מורד ומורדה דקא צבי מ"ש איכר דיהבין ל"י דשנת ומ"ש יחידי דלא יבבין לה דשנת ומשני איכרי דמיפתח קא פתח נא מיחזי כשכר שנה איכרי דאוספי קא מוספא מיחזי כשכר שנה, ופירש"י כשכר שנה וגזירה משום מקח וממכר ושכירות ע"כ רש"י, ומשמע דאפי"ן אי הוה מוספא ליכא איסורא אפי"ן מדרבנן דהא מקח וממכר גופי"ן לא מחסר אלא מדרבנן ויכרי גזרינן במורד דאוספי מוספא אטו מקח וממכר וי"ל גזירה גזירה, אלא ודאי ליה ב"י איסורא כלל אפי"ן מדרבנן אלא דלחקן דאוספי לכתחלה לא ראו הכמים משום דהוה מיחזי לאינשי כשכר שנה ע"כ רש"י, משמע מהוך דצריז דא"ל דכל ענין איסור שכר שנה לא הוה רק איסור לכתחלה, לענין דא"ל או לא זכיתי להכיר בה, דבדולאי צניזון דמייירו שם כהצוצות צמורד להבסיף זה אינו אסור אלא משום דמיחזי כשכר שנה וכדאיסא בגמ' דבדולאי מדגיח לא הוה שכר שנה, דהוה ענין לשלם מה שמסיר מן החיוב שה"י עליו, ולא שייך כלל לענין שכר שנה, ואינו אסור אלא משום מיחזי כשכר שנה וזהו שפירש"י דמיחזי כמקח וממכר, או כשכירות, דהיינו כשכר שנה, אצל שכר שנה גיפה צודאי אינו משום גזירה דמקח וממכר כמו שהבין הב"י אלא דאסור מכה שהוא גופא גזירה לעלמה, דומיא דגזרו על מקח וממכר, ולא מעטס אחר. מ"מ הוא גופא הוה איסור לעלמו ח"כ לעני"ד.

ווי"ט צודאי לא קיל יותר משכר מלאכה מועד דאינו אסור אלא משום דמיחזי כעובדין דהול וכש"כ הראש"ש, וכש"כ הע"ז ברס"י הקמ"ב, וכן כמה פוסקים לא ס"ל כלל ענין איסור שכר מלאכה מועד וכמו שכתבנו, לעי' נלע"י רמ"י ג"כ לזה דהנה מקור דין איסור שכר מלאכה שנה איחא צ"מ נ"ח, השוכר זה הפועל לשמור זה הפרה לשמור את החינוק לשמור את הצרכים אין נוהגין לו שכר שנה לפיכך אין אחריות שנה עליו, ה"י שכיר שנה חודש שכיר שנה שנה שבע נותנין לו שכר שנה לפיכך אחריות שנה עליו ג"כ, ופירש"י ז"ל לשמור את הפרה היינו פרה אדומה וכן החינוקות שלא יעמאז, וכן לשמור את הצרכים עבור העומר ושהי הלאה עיי"ש, הרי אף דלגורך הלאה הוא אפי"ן אסור שכר שנה אלא בהבטלה, ואילו לענין מועד קיי"ל דעבור הדין לרבי רבס וכן עבור לעקר כלאים נוהג לשכור פועלים ויתן להם שכר וכש"כ ההוס' צ"ד ו' (ד"ה דמיו"ז) יבזה ציודאי כ"י"ט מודי עיי"ן בע"ז רס"י חקמ"ד.

והנה הפ"ק ה"י עדיין להלק דלעולם שכר שנה אינו חמור, ומה דאין שרי כאלו אף שהוא מלוה, היינו משום שאינו מניח שהוא לנורך השנה, אלא לנורך מלוה שלאחר השנה, וכ"כ גם במועד אינו שרי שכר מועד וכש"כ ברש"י סימן הקמ"ד לענין ציב"ג, דהוא"ל ואינו נורך המועד באמת אינו רשאי, אבל במקום שהמלוה הוא נורך השנה באמת שרי השכר אף בשנה, ובאמת פסקינן בן לענין שכר החזנים דשרי מפני שהוא נורך מלוה, וכדאיחא בס"י חקפ"ה, וכש"כ שם הע"ז דכיון שהוא נורך שנת ווי"ט מיהר השכר ואינו דומה לשמירה פרה יחנוק שאין נורך השנה והוי"ט ששומר אותן, ועיי"ן בס"י ש"ו סע"י ד' ונמח"ס"ש שם, מ"מ משמע דשון הן דשכר מלאכה מועד שרי כשהוא למלוה וכן שכר שנה. ואלדצה שם במועד פסקי הפוסקים דשרי למלוה וכש"כ לעיל ואכן בשכר שנה יש אחרים וכש"כ בשו"ט בס"י ש"ו סע"ף ד' וכמו שהתם הב"י צסימן ש"י, ולא הביא משכר מלאכה מועד דהוכיח בעלמו דשרי לנורך מלוה, אלא ודאי ס"ל דשנה חמור משכר מלאכה מועד [זולה לה"ט] ז"ל דפקק על שכר מלאכה מועד כשהוא למלוה ולא יתקבלו דצריז דהרב הפוסקים], ועוד דבשכר מועד יש כמה מהפוסקים דחולקים על כל טיקר האיסור דלמה יאסר וכמו שכתבנו לעי' שם הר"עצ"ל, והמכו זהו כמה פוסקים, ושכר שנה הוא דבר מוסכס צש"ס ופוסקים דאסור, א"כ צודאי ע"כ אינו קיל משכר מלאכה מועד, ועוד דכבר ביארנו דגבי שכר שנה החמירו בשכרו אפי"ן צדצר האבד וצמועד הקילו, [הגם שמדברי הר"עצ"ל שם משמע לנורך המועד ולנורך דבר האבד צדצר מהתא מהתניה, דלנורך דבר האבד נמי אינו מותר רק במקום שלא ימלא אחרים צחנס כמו צנורך המועד עיי"ש צדצריז, מ"מ דעה השו"ע הוא להקל יותר צדצר האבד וכן פשטה הביוראה בקרב הפוסקים] א"כ שכר מועד קיל משכר שנה. ועוד דע"ה הר"עצ"ל ז"ל דא"כ לא ה"י אפשר לעשות אלא בשכר מותר לאנו לעשות אפי"ן בשכר דשיבדא דבי ריש גלותא מייזי צשה"י אפשר לעשות מלאכה ע"י אחרים צחנס עיי"ש צדצריז, ובשכר שנה צודאי לא שרינן שכר שנה צכה"ג דאי אפשר בלא שכר א"כ הן כל אלה יהיו טידיהן וינדיקי דשכר שנה חמור משכר מועד, וא"כ כיון דשכר שנה חמור משכר מלאכה

→ ורציתי לומר לכאורה דמפורש בן צדצרי הרמב"ם ז"ל דשכר שנה אסור משום האי גזירה גופא דאסרו מקח וממכר, ואינו גזירה אטו מקח וממכר דהב צכ"ג ה"י י"ב ח"ל וכן אסור לקניה ולמכור ולשכור ולהשכיר גזירה שמה יכתוב ע"כ. הרי דהשכיר אסור דומיא דאסור מקח וממכר גזירה שמה יכתוב. אכן אינו מוכרח דשם מייזי משכר שנה, אלא דהבן הכיוונה להשכיר בשנה גופי"ן אפי"ן יוכיח צאיפן שלא יהא עי שכר שנה כגון בהבטלה, אפי"ן אסור גזירה שמה יכתוב, אצל שכר שנה אינו אסור מעטס זה דשמה יכתוב, אמנם אפי"ן אי יבבנא להב"י דהוה גזירה שמה יכתוב משום מקח וממכר מ"מ לא נדון אותה בכלל דגזירה לגזירה, דמלינו כה"ג דגזרו אטו מקח וממכר עיי"ן ברמב"ם ז"ל פכ"ג מהי שנת הלכה י"ד דהא דאין מקדישין ואין מעריבין הוא גזירה משום מקח וממכר, ועיי"ש צמ"מ דכולא חדא גזירה הוא, וא"כ הי"ג לענין שכר שנה, אכן כבר כתבנו דכאן א"ל לכל זה, דכלא"כ לא מוכח מידו דשכר שנת גזירה הוא אטו מקח וממכר.

גם מה שהביא הב"י רמ"י מכה דהתירו שכר מחורגמין לעני"ד לולא דצריז רבינו הב"י גם מזה אינו רמ"י, דאיחא שם צמ"מ רק דמיחזי כשכר שנה, משמע דלא הוה שכר שנה ממש, יאפשר משום דהרגמו גם צחול לפעמים כשה"י נורך.

וגראה פשוט דשכר שאינו מלאכה כגון שכר שמירה והשכרה ליכא איסור כלל צמועד דלא מנינו רק גבי שבת, ומנין לנו להוסיף על דבר שלא מנינו, וכן מעשים בכל יום דמשכיחין צמועד וליח דתש לה.

עוד נראה דאפי' האוסרים שכר מלאכה צמועד, לא אסרו אלא שכר מלאכה אף שהיא מותרת צמועד מ"מ שם מלאכה עלי' אבל אם אחד מושכר אלא חנוה וכו' מוכר שם ומקבל שכר על זה לא היה שכר מלאכה, דהא פרקמטיא קיל הרבה ממלאכה דברי במקום שיוציא יותר לשמחת יו"ט, משא"כ מלאכה, וא"כ מנין לנו להחמיר לענין שכר, דדי לנו במה שמפורש לאיסור ולא שחמירי ע"ד. ואף שיש שם לפעמים מלאכה כגון שמחתך וכדומה מ"מ השכר לא היה על זה, ועיקר השכר היה על מה שמוכר, ולכן לעני' אין בידינו לאיסור שכרו צמועד, צאופן דמוחר למכור.

דינים העולים מהג"ל:

א) שכר מלאכה צמועד קוי"ל דאסור אפי' מעשה הדיוע, ולגורך צמועד.

ב) מלאכת מלואה המותר צמועד, מותר לקבל שכר המלאכה.

ג) שכר מלאכה המותרת צמועד מותר לקבל ע"י הבטלה.

ד) שכר שאינו מלאכה כגון שכר שמירה והשכרה ליכא איסור כלל צמועד.

ה) אם אחד מושכר אלא חנוה צאופן שמוחר למכור, מותר לשכור ליקח שכרו אפי' צמועד.

ו) אף דהתירו שכר מלאכה צבולעה, מ"מ נריך דקדוק היעב לראות אם הוא צמחת מעשה הדיוע דלא התירו רק מעשה הדיוע כש"כ המג"ל ז"ל בסי' הקי"מ ס"ק ז.

ז) והשי"ב יולינו משגיחות ויראינו נפלאות מתורחו הקדושה.

סימן פ"ו.

אם מותר לקבל שכר על דבר אמירת עשיית מלאכה צמועד.

ולענין מה שמסתפק כמי'ם אם מותר לקבל שכר על ענין אמירת עשיית מלאכה. הנה לפי"מ דקוי"ל דכמו דאסור מלאכה צמועד אסור נמי לאמר לנכרי לעשות לו מלאכה וכמבואר בסי' הקמ"ג, ע"כ מהבאר מזה כי האמירה אינה נידון בפני עצמו, אלא האמירה תלוי בהנפעל, אם הנפעל ע"י האמירה הוא דבר המותר צמועד, מותר לאמרו, ואם הנפעל ע"י האמירה הוא דבר האסור צמועד, אסור לאמרו.

וא"כ הואיל והאמירה הוא דבר שהוא קשור ותלוי בהנפעל, א"כ י"ל דינו בכל בהנפעל, דצאופן שאסור לקבל שכר בהנפעל, אסור ג"כ לקבל עבור האמירה, וצאופן שבהנפעל מותר השכר, צוידאי מותר ג"כ לקבל שכר עבור האמירה. נמצא דבאמירה לא נרווח יותר מעט' עשיית המלאכה.

אמנם נראה דהא דאסור אמירה כמי'ם, היינו אמירה לעשות מלאכה, דכמו שעשיית מלאכה אסור, הי' הניווי נעשה מלאכה אסור, אבל אם העכו"ם רואה לעשות מלאכה לעצמו. ושואל את הישראל הא"ך עושין אותה לעני' אף זה צאופן לכאורה.

אלא דעיקר ההירגוס הי' להן בשבת ומשום הכי מיחזי כשכר שבת, ולא הוי שכר שבת ממש, אבל שכר שבת ממש צוידאי איסור גמור הוא וכדעת הטור בסי' תקפ"ה, אלא דו"ל דלגורך מלואה לא אסרו וכש"כ הר"ר שמואל, ומה שמחה כמי'ם דאטו לגורך מלואה נחלל שבת, לקי"מ לעני' דהם אמרו והם אמרו הם אמרו דשכר שבת אסור, והם אמרו דלגורך מלואה שרי אפי' אם הוי איסור גמור מדרבנן.

אך מ"מ לענינינו אין נפק"מ בזה, דשכר שבת יהי' מלאכה טעם שיהי' מ"מ שכר מלאכה צמועד צוידאי א"א לומר דחמור משכר שבת וכש"כ, וכיון דשכר שבת מותר בהבטלה, כל שכן שכר צמועד צוידאי מותר בהבטלה וכש"כ. וצפרע במקום שאינו מולא צחנס הא' כתב הר"ר ע"א דשרי בשכר וכמו שהביא הכ"ז דעה זו ואף שכתבו צחנס יש אומרים, מ"מ אינו מוכרח לעני' דהרא"ש ז"ל וסיעתו לא ס"ל כן דלמא נשוי מחלוקת בזה, וא"כ לעני' צבולעה צוידאי שפיר יש לסמוך ליעול שכר המלאכה המותרת צמועד.

והוא"ל ועסקין צענין שכר מועד וראיתי צערוך השלחן צענין זה דברים שלעני' אינם להלכה ראיתי כאן מקום לחוקקן. הנה הערוך השלחן בסי' תקמ"ב בפנים כתב ח"ל, ודבר הצדוד מותר לו לעשות אפילו בשכר קצוב אם א"א לו צענין אחר כגון שהוא צענינו אינו יכול לעשוהה וצלחי שכר קצוב לא ימלא מי שיטענה אין עליו איסור בזה, ומיהו זה שנוטל השכר הקצוב לא יפה עשה עכ"ל. ולעני' אינו דובר כתב דבאמת מדברי הרמ"א ז"ל לא משמע כן. ולעני' גם לא ניתן להאמר דא"כ הי' עכ"פ לאסור על השוכר צבולע שלא יגרום איסור והשכר על ידו, טו"י צמי' ס"ה גבי רב עילג נכרה רבא ואיסורא לאנשי לא הוי ספי, ודייק הרשב"א והגמ"י מזה דעל הלוה ליכא איסור כלל ואפי' לא הוי עבד משום דהוי ספי האיסור למלוה, וכ"פ בשו"ע יו"ד רס"י ק"ס, וא"כ הוי' כאן לא הוי לי' בשו"ע למיחסם להחירה לספות איסור להשכר. ולעני' אדרבה מסבירא הדין נותן בהשכר אינו מחויב כלל לעשות לו צחנס בין יהי' לבעל הבית ליקח לו פועלים צחנס, ובין לא יהי' לו, מ"מ על המשכיר אין שום חיוב לעשות מלאכה בעל הבית צחנס, והעיקר תלוי רק בצעל הבית דלריך לפועלים אם מולא צחנס אזי אין לו ליקח בשכר, ואם לא מולא צחנס מותר לשכור בשכר אבל על הפועל אין שום חיוב לעשות מלאכה בעל הבית צחנס בכל אופן שהוא.

גם מש"כ דמיירי צאופן שא"א לו צענין אחר, כבר כתבנו דצאופן זה מחיר הרעב"א ז"ל גם צנורך צמועד א"כ בדבר האבד שרי אפי' באפשר צענין אחר וכמו שהתירו אפי' מלאכה אומן אף במקום שדי הי' במלאכה הדיוע ושכר מלאכה מועד קיל ממלאכה אומן וכדאיתא לקמן ברוש סימן הקמ"ד דמלאכה אומן אסור לגורך מלואה ושכר מלאכה מלואה קוי"ל דשרי וכש"כ לעי', הגם שהרעב"א ז"ל צהא' מחתא מחתוהו נריך מועד ודבר הצדוד וכש"כ, מ"מ לפי"מ דקוי"ל דמלאכה דבר האבד שרי נראה לעני' דשרי שכר אפי' באפשר צענין אחר ואין לנו להחמיר כיוציא צאלו כיון שבשו"ע סתם להקל בכל אופן לכאורה.

בכלל אמירה לעכ"ם, דהא לא אומר לו לעשות המלאכה, ודומה לנכרי שנסע ושאל אותו היכן הדרך שיוכל להגיע בו למחנה חפ"ו, ולכאורה שרי. דהוי כמו אמירה לעכ"ם לעשות מלאכה העכ"ם דשרי, וכשי"ב המג"א בסי' ש"ז סי"ק כ"ט ע"י"ש.

ומטעם זה נ"ל דהכ"ג אם מזכירו או נוהג לו רשות לעשות המלאכה שעל הפועל העכ"ם לעשותו, אין זה בכלל איסור אמירה ואפי' אמירה של מעשה אומן ולעני"ד דשרי, [אלא דבישראל איכא חשש מסייע ידי עובדי עבירה, עיי' יו"ד סי' קנ"א סוף סעי' א' ברמ"א ז"ל] וממילא אם מקבל על זה שכן אין בידינו שום הכרח לאסור שכרו בזה, דאפשר דמעשה מלאכה החמירו יותר, משא"כ באמירה.

וגראה ג"כ פשוט דאיסור דיבור של ממלאה הפליך האמור גבי שבת בגון לומר לחבירו שיסבור לו פועלים לאהר המועד וכדומה כל הדברים החלשים דיבור של ממלאה הפליך לא האסרו במועד.

ויותר מזה נראה דאפי' מעשה של ממלאה הפליך בגון לשכור פועלים גופא במועד, האסור משום מעשה דממלאה הפליך עיי' רש"י ז"ל בשבת ק"ג במהני (ד"ב לא ישכור), ג"כ לא האסרו במועד, דאיסור של ממלאה הפליך בין במעשה, ובין דיבור לא מנינו במועד שיאסרו אותו, רק מעשה של מקח וממכר אסרו במועד באופן המבואר בסי' קל"ט.

סימן פ"ז.

אין לשפוח בגדי קטנים בפרהסיא במועד לייבשם, אע"פ דהכיבוד הי' באופן הכותר.

הנה יש שהיו רוצין לומר דהא דמריכין הרמ"א בסי' הקל"ד והמג"א בסי' תקנ"א שיכבס בלילה היינו משום חשד דהעובדים ושבים לא ידעו שהוא מכבס דברים המותרים אלא שיחשדו אותו שמכבס אפי' דברים האסורים ומש"ה הולרבו לנעל, וכל זה שייך בכיבוד גופא אבל בשטיפה בגדים לכאורה הא רואין מה שהוא שטוח ובגדי קטנים הא רואין אותו ולא שייך חשד ומש"ה שרי אפי' בפרהסיא.

אמנם כשענין במקור הדברים שהוא מבואר בסי' הקל"ד יראה בהדיא דהטעם הוא מפני כבוד המועד דדבר זה הוא הוספתו והביאו המרדכי, והא לך לשון הב"י דממנו יש ללמוד דהטעם הוא בפשוט מפני כבוד המועד וכבוד האכל דז"ל, כתב המרדכי הניח בחוספתא אפי"פ שהחירו לכבס לא יוליד לכובס אלא מכבס בלילה בחור ביתו, ואח"כ בסמוך כתב כל אלו שמכבסין במועד מכבסין כדרך אפי' בנחר ואכלא ולמועד לא בעי לנעל מפני כבוד המועד שאין מכבסין יפה בבית כמו על הגבר כו' והיה קשה בעיני האיד חולקין על החוספתא ובדקתי ומלאתי כו' אבל מי שהוא מותר לכבס במועד לא בעי לנעל עכ"ל הב"י הרי דטעם החוספתא דבעי לנעל הוא מפני כבוד המועד ובדאי"ה בסי' הקל"ט לענין חנות ומעשה הרמ"א ז"ל דמקיים החוספתא גם לענין מועד היינו מפני כבוד המועד ולא מפני חשד וכן באכל אסור מפני כבוד רא"ד דהיינו שפרהסיא נראה לזול במועד ובאכל, ולפי"ז

אפי' בשטיפהו כדי לנגבן ג"כ אסור כיון דהכיבוד מורה על הכיבוד וכדאי"ה בלוח"ט סי' ש"א סעי' מ"ב, ואפי"ג דבשבת גופא פסקו האחרונים דמותר לשטוף ווינדלגן עיי' שם בסי' סי"ק קס"ד בשם ח"א, היינו משום דליכא מי"ע עיי"ש, אבל ברי"ד לאו משום חשדא נגענו בה דמייירי בבגדי קטנים שנתנה לבידו שכבסו עכשיו ובה בודאי הוי כמו כיבוד פרהסיא דאין לעשות, מיהו אם מחננב יותר עוב ויפס בפרהסיא שרי ולא גרע מעטם הכיבוד דשרי בכה"ג.

ופשוט דאין מותר לכבס בגדי קטנים רק מה שצריך לו בחור המועד והאכל, אבל לא החירו לכבס ולהניח, ואפילו מה שצריך לא החירו אלא מעט מעט ולא הרבה בשי"א וא"י למה העולם אין נזהרין בזה.

סימן פ"ח.

בענין אמירת נחם לפעל ברית בט"ב שנדחה.

הנה אף שפסק הרמ"א ז"ל בסי"ו תקנ"ז דמי שאכל בט"ב יאמר נחם צבתי"ו, נראה דבעל ברית אין לאמרו, דכיון שהיה יו"ט שלו לא שייך אכילתו כלל, דאפי' יחוס אכלים בקושי החירו בשבת ויו"ט, עיי' סי' רפ"ז וענין ג"כ במג"א בסי' תל"ג סי"ק ג' מש"כ מהכוונות דאין ראו לומר נחם צבתי"ו, אך בחפלה המנחה, לכאורה משמע ק"ח שאומר נחם כיון שלא אכל עדיין, ומ"מ ל"ב דאפי"ג שלא אכל, מ"מ כבר הוי יו"ט יודי מן המנחה ולמעלה, ואיך שייך לומר נחם.

סימן פ"ט.

בענין ט"ב הנדחה מה חרין לענין חולי ופעוברת.

הנה ממה דמקלינן בט"ב הנדחה שאין צריך להטענות צו"ע שלו, משא"כ בשאר הלכות שאין של ט"ב, מחוייב להשלים, אם אין נדחין, ע"כ מהבאר מה דע"כ נדחה, קיל משאר לוחות אפילו שאין נדחין, ובמקום שהחירו בזה, בודאי יש להחיר בט"ב שנדחה, ואם כן משוברות וחולי ק"ח דשרי בזה, שרי גם כן בט"ב הנדחה, וכ"פ בשב"י ח"ג סי' ל"ז, הובא בהגר"ע ז"ל.

אך לכאורה קשה, דהא במגילה ה' ב' אי"ה דרבי זיקש לעקור ט"ב (שחל להיות בשבת) ולא הודו לו חכמים, ומסיק שם דע"כ ט"ב נדחה ר"ה לעקור ולא הודו לו חכמים, ופי' ההוא' בתי' קמא הא דקאמר בגמ' דר"ה לעקור ט"ב, היינו ע"כ רק מהחומרות שנהג בט"ב יותר מבשאר העניות, ואם כן לפי זה הא דקאמר ג"כ אה"כ דע"כ נדחה בלכד ר"ה לעקור, ע"כ הפי' מהחומרות שנהג בט"ב נדחה יותר מבשאר העניות, ועל זה לא הודו לו חכמים, אם כן הא חזין דע"כ נדחה חמור אפילו משאר העניות, ואיך פסקין כאן דקיל משאר העניות, וצריך לומר דרק לענין אכילת קיל, ומה דקאמר בגמ' דחמור ר"ל לענין שאר דברים בגון סיכה ורחי"ה ועשילת הסנדל. ויותר מזה נראה לומר דההוא' מודי דלכסוף דקאמר דצק לעקור ט"ב נדחה, על כרחך הפי' כפשוטו, דר"ה לעקור